

UDÁLOSTI

na VUT v Brně

*Informace o anketě
Stavba století
najdete na str. 11*

8000

36400

MILÉNIUM! MILÉNIUM?

Jak se blíží chvíle, kdy se na digitálních displejích odměřujících čas objeví ona „magická“ číslice 2000 označující letopočet, množí se i nejrůznější úvahy, co to vlastně – pak-li vůbec něco – bude znamenat pro lidstvo. Tyto úvahy se nesou ve dvou rovinách – v rovině praktické a rovině filozofické.

Ryze prakticky vzato se číslice 2000 v letopočtu bude týkat jen počítačů a počítačových sítí. To, co „lidé od počítačů“ věděli již delší dobu, dostalo se do povědomí širší veřejnosti (pod již vžitým označením Y2K) zhruba v letech 1997–98. Zejména zásluhou žurnalistů s výrazně bulvárními sklony, dostatečně podlévanými malou znalostí jak podstaty problému tak počítačů, byly první jejich vize, desíci ze stránek novin obyvatelstvo planety při ranní kávě, dost morbidní. Půlnoc z 31. prosince 1999 na 1. leden 2000 v jejich článcích nabývala obrysů Armageddonu. Od poměrně nevinných lapálií v podobě hluchých telefonů a nejezdících výtahů, přes nefungující bankomaty a ceny za parkování vypočtené za posledních 100 let, až po okamžitý bankrot všech firem závislých na počítačích, totální krach všech světových burz a bank, armády náhle nezaměstnaných, celosvětovou občanskou válku a následný zánik civilizace v podobě, jak ji dnes známe...

Nuže, dnes již víme, že ani tahle „kaše“ se nebude jíst vařící. Není sporu o tom, že rok 2000 některým počítačovým sítím problémy přinese; nicméně soudím, že budou asi takového dosahu, jako problémy řidiče, jemuž „odejde“ kupříkladu klínový řemen, aniž on do té chvíle tušil, že se něco takového v jeho voze nachází a proč.

Někteří autoři šli ještě dál a uhnětlí z roku 2000, počítačů a biblických mýtů pěkně těsto – asi jako když pejsek s kočičkou pekli dort. Nevěříte? Tak čtěte: „Když v abecedě přiřadíme k písmenu A číslo 6, k písmenu B číslo 12, k písmenu C 18 a tak dál, pak součet přiřazených čísel v anglickém slově COMPUTER dá dohromady 666, nebo-li číslo Bestie z Apokalypsy, které symbolizuje zásadní a hlubokou nedokonalost, špatnost.“ (Pavel Stöckl, MF Dnes 25. 7. 1998, strana 1, „Blíží se rok 2000, blíží se chaos“.) Není to zdaleka jediná fantasmagorie, již se autor uvedeného citátu v článku dopouští, a osobně se domnívám, že ona zmíněná „zásadní a hluboká nedokonalost“ spočívá především v něm samém. Jak účelově a demagogicky si pan Stöckl počínal lze totiž dokázat velice snadno. Případnější, než číslo 6, které si vybral, je totiž číslo 7 – tedy počet dnů, za něž stvořil Bůh zemi, včetně dne kdy odpočíval. Dosadíme-li tedy za písmeno A číslo 7, za B 14, za C 21 atd., potom stejným součtem a u stejného slova dojdeme k číslu 777. Krom toho, že 777 let žil podle bible Lámech, otec Noemův, je sedmička v biblické tradici číslem sakrálně symbolickým, vyjadřuje úplnost a celistvost... a páně Stöcklova Bestie z Apokalypsy je v...však víte:-)

Nicméně jsme se dostali k oné filozofické úrovni úvah o roku 2000. Zde se již pohybujeme na poněkud nepevné půdě jisté spekulace o samotném roce 2000 a také dnu, kdy se přichod nového roku slaví. Například je třeba vzít v úvahu, že astronomický nový rok nezačíná 1. ledna, ale 21. března. Navíc rok 2000 nebude slavit jako právě tolikátý rok většina obyvatel naší planety. A také se historikové dodnes nedokázali shodnout, zda zrovna letos to bude opravdu přesně 2000 let od smrti Kristovy, pak-li tento skutečně existoval a zemřel na kříži. „Kosmetické“ úpravy historie totiž nebyly zdaleka jen specialitou komunistické totality – líbovali a libují si v nich téměř všichni diktátoři a tyrani.

Spíše mystikou čísla 2000 jsou vedeny další úvahy, většinou však spíše pošetilosti typu nostradamových proroctví, jakož i poselství různých jasnovidců, věštců, guruů nejrůznějších sekt. Z hlubin (blíže žel nespecifikovaných) se mají vynořit nejrůznější příšery hrozná a ještě hroznější, satani i s doprovodem, démoni zla aby nás zlikvidovali. Proč by si za místo svého „vynoření“ vybraly – ty stvůry nestvůrné – zrovna planetu Zemi, tedy jakousi zcela bezvýznamnou oběžnici stejně bezvýznamné hvězdy střední velikosti jménem Slunce, pohybující se na periferii jedné z miliard galaxií? Proč se tvůrci těchto pošetilostí domnívají, že zrovna člověk je pro nejrůznější posly zla tak důležitý? Pokud by se měly zmíněné stvůry, či nestvůry – jak je ctěná libost – vynořit dejme tomu z vesmíru, považují za nanejvýš pravděpodobné, že jejich inteligence bude mnohem vyšší než naše. A jako takové by dávno věděly, že s námi se netřeba obtěžovat, že my na svém zničení pracujeme celkem úspěšně sami...

Takže bych úvahy o roku 2000 pojal spíše hédonisticky. (Nevlastníte-li ovšem počítačovou síť již hrozí kolaps.) Nevěříte-li na nestvůry, čekají vás dva báječné Silvestry. Ten první letos, kdy se letopočet překulí přes onu dvoutisícovku, a další potom příští rok, kdy lidstvo teprve opravdu vstoupí do třetího tisíciletí.

Máte-li jinou úvahu, přinášející odlišný pohled na dané téma, pište, faxujte, mailujte... ale rychle, než nastane apokalypsa, armageddon či něco podobného...:-)

/say/

OBSAH

2 Fejeton

3 Studentům do nového akademického roku

4 Zajímalo nás

O novém vysokoškolském zákonu

6 Konference

Transfer '99 na VUT v Brně
„...se stromy vidět i les...“

9 Osobnost

Velká Bíteš nezapomněla na slavného rodáka

11 Zaujalo nás

Anketa – česká „stavba století“

12 Životní Jubileum

Naše pozvánka

13 Rozhledy

Vývoj telekomunikací

14 Z kolejí a menz

Koleje a menzy v novém školním roce

15 Zprávy z fakult

Euroweek '99

16 Vydavatelství VUTIAM

17 Vzpomínka na...

18 Z historie VUT

19 Jak je nazváte

Japonský měsíc

Vydává: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTIAM, redakce: Luboš Svoboda, kingdom@email.cz, MVDr. Pavla Hobstová, hobstova@ro.vutbr.cz, adresa redakce: Rektorát VUT v Brně, Kounicova 67a, 601 90 Brno, tel.: 41 12 51 10. Tisk ve spolupráci s PC-DIR Real, s. r. o. Reg. č. MK 7521, ISSN 1211 – 4421

REDAKČNÍ ZMĚNY

Od 1. srpna působí v redakci pan Luboš Svoboda, který nastoupil za Mgr. Y. Konečnou. L. Svoboda má dlouholetou novinářskou praxi, dlouhodobě působil jako šéfredaktor časopisu EDB. Své příspěvky označuje zkratkou /say/.

Redakční rada děkuje Mgr. Y. Konečné za její zásadní přínos pro dosažení reprezentativní úrovně univerzitního časopisu.

Studentky a studenti VUT v Brně, zahajujeme akademický rok 1999/2000, rok plný významných dnů a výročí, ale též rok důležitých událostí a změn. Je to rok, ve kterém se mění století a nadchází změna tisíciletí, rok vyvrcholení oslav stého výročí založení naší školy jako univerzity, rok desátého výročí sametové revoluce. Všechna tato výročí vyplývají z lidmi vytvořeného kalendáře a lidmi vytvořené desítkové soustavy. Nejde tedy o žádná osudová data, daná vyššími silami. V každém případě je to však důvod k zamyšlení, hodnocení a úvahám o minulosti a zejména o budoucnosti. Pokud se týká událostí a změn, je to v první řadě nový vysokoškolský zákon. Jeho mnohá ustanovení se začnou projevovat v tomto akademickém roce. Důležitými událostmi jsou zejména volby nových akademických orgánů: akademických senátů, rektora a děkanů většiny fakult.

Vstup do nového tisíciletí promlouvá k inženýrům nejen potížemi s interpretací data v paměti počítačů. Moderní věda a technologie se dostaly do stádia charakterizovaného nezbytností vysoké kvality všech složek výroby, zvýšenou odpovědností za přímé i vedlejší důsledky technického pokroku a zejména ostrou konkurencí. Z toho pro nás vyplývá důležitý závěr: přežije a uplatní se jen ten, kdo je připraven, kdo přijde s novými myšlenkami a dokáže je také prosadit, prostě ten, kdo je nejlepší. O univerzitách se mluví jako o institucích, kde profesori spolu se studenty pracují na společném díle. Beze sporu je to pravda o vzdělávací části poslání univerzit, jejímž cílem je vychovat po všech stránkách co nejlépe připravené absolventy. Po politických změnách v roce 1989, na kterých se studenti ve značné míře podíleli, jsme na škole provedli řadu změn, které předpokládaly určité změněné chování našich studentů. Očekávali jsme zvýšení aktivního podílu na životě školy, vědomí vlastní odpovědnosti za svou budoucnost i snahu využít studijních let co nejefektivněji. Někteří z Vás naše očekávání splnili, rozhodně však ne v takovém počtu, jaký jsme očekávali. Víme, že i Vaše představy nebyly zcela naplněny. Myslím, že je vhodná doba k tomu, abychom o těchto věcech znovu jednali a využili všech možností k realizaci racionálních kroků. Oceňuji práci těch z Vás, kteří v rámci akademických senátů i studentských organizací – zejména Rady studentů a Studentské Unie – pracujete pro obecně prospěšné věci.

Snaha MŠMT a vlády o zvýšení podílu vysokoškolsky vzdělaných lidí je v souladu s naším přibližováním se Evropské unii. Současně však nelze přehlížet ekonomický stav země. Východiskem ve stávající situaci je snížení nákladů na výuku a efektivnější využívání dostupných finančních prostředků. To v praxi znamená zejména změnu poměru organizované výuky a individuálního studia. Změnu, která v první řadě závisí na Vaší aktivitě. V technických oborech, kde dominuje laboratorní výuka, je to obtížné, avšak ne-

Prof. ing. Petr Vavřín, DrSc., rektor VUT v Brně

zbytné. Studium literatury (zejména cizojazyčné) a individuální projekty jsou cestou k řešení. Současný rozpočtový mechanismus, který je výrazně orientován na počty studentů, bude zřejmě brzy změněn. Jinými slovy: je na nás, abychom v duchu toho, co bylo řečeno výše, rychle přešli od kvantitativních ukazatelů na kvalitativní. Zcela jistě dojde k nárůstu bakalářských studijních programů a možná ke snížení kapacit v magisterských (inženýrských) programech. Je to ovšem podmíněno změnou společenského povědomí o tom, co to je bakalář. Není pravda, že je to odpad inženýrského studia, nýbrž je to technik cíleně připravovaný pro provozní praxi, zatímco in-

ženýrská hodnota náleží spíše těm, kteří se hodlají věnovat výzkumu a vývoji. Těmito věcmi se zabývají dlouhodobé záměry fakult, vycházející z dlouhodobého záměru školy. Ten připravujeme v návaznosti na dlouhodobý záměr ministerstva a bude předmětem diskuse v celé akademické obci VUT. Jednou z otázek, které bude třeba věnovat pozornost, je neúspěšnost ve studiu. Nelze připustit snižování odborné úrovně našich absolventů v zájmu dodržení určitých průměrných počtů úspěšných frekventantů. Je však třeba najít takové formy organizace studia, které vážné problémy studenta v tom či onom programu odhalí co nejdříve a pomohou mu najít správné východisko, aby nedocházelo ke ztrátám času i peněz.

Volbám akademických funkcionářů budou předcházet volby do akademických senátů fakult i celého VUT. Žádám Vás, abyste využili možnost projevit svou vůli a zvolili do těchto důležitých akademických orgánů lidi, kterým důvěřujete a o nichž jste přesvědčeni, že budou s nejlepším vědomím a svědomím hájit zájmy nás všech. V uplynulých letech se mnohokrát prokázala důležitost správných rozhodnutí akademických senátů a je proto třeba, aby v nich pracovali schopní a odpovědní lidé z řad studentů i akademických pracovníků.

V druhém listopadovém týdnu vyvrcholí oslavy 100. výročí založení VUT v Brně. Při té příležitosti bude otevřeno Centrum VUT na Antonínské ulici. Centrum bylo projektováno jako místo celoškolských útvarů, ústřední knihovny, archivu, výpočetního střediska, volně přístupných internetových sálů i útvarů rektorátu. Mělo by to být místo setkávání a debat studentů i pedagogů všech fakult o problémech odborných i společenských. Náš záměr by se minul účinkem, kdyby tuto budovu nenaplnili především studenti. Najdou zde své stálé působiště studentské organizace, prodejna technické literatury i malá kavárna. Přijďte se sami přesvědčit 9. listopadu 1999 ve 13 hodin, aby se Centrum VUT od začátku stalo i Vaším Centrem.

Do nového akademického roku Vám přeji hodně úspěchů, vytrvalosti, zdraví i potřebné dávky štěstí a spokojenosti.

Petr Vavřín, rektor

S PROREKTOREM PRO VZDĚLÁVACÍ ČINNOST VUT DOC. RNDr. PETREM DUBEM, CSc.

O NOVÉM VYSOKOŠKOLSKÉM ZÁKONU

Foto: P. Hobstová

Jak důležitou změnou je pro VŠ přechod od státních na veřejné? Můžete zmínit nejvýznamnější důsledky?

„Na tuto změnu je potřeba se podívat v širším kontextu. Při přechodu na veřejnou školu zůstávají zachovány všechny v předchozím zákonu č. 172 z roku 1990 zakotvené principy samosprávy. Což znamená, že vysoké školy jsou samosprávné, jsou přítomny akademické orgány jako akademický senát, rektor, děkan, volba rektora i děkana, vše zůstává zachováno, byť kompetence jednotlivých orgánů se mírně oproti předchozímu vysokoškolskému zákonu změnila či posunuly. Podle nového zákona k těmto orgánům přibyla správní rada. Ustavení tohoto orgánu souvisí s tím, že se veřejné vysoké školy staly vlastníky majetku získaného od státu, který byl předtím v jejich užívání. (O Správní radě VUT bylo podrobně referováno v čísle 1 letošních Událostí.) Dále se škola přestala řídit mnoha předpisy a vládními nařízeními, která regulují příspěvkové nebo rozpočtové organizace.

Škola se stala plně autonomní v oblasti mezd, má svůj vlastní mzdový předpis, a to i v oblasti poskytování stipendií. Zákon pouze stanovuje v obecných rysech, za co může být stipendium přiznáno, a ukládá škole povinnost mít stipendijní řád. Fakulty měly své stipendijní řády i dříve, ale existovaly ještě dvě vyhlášky ministerstva školství, které stanovovaly rozpětí stipendií. Tyto vyhlášky již tedy neplatí a škola stanovila limity rozpětí podle svého uvážení.“

Co to tedy znamená?

„To, že stipendijní řád VUT stanovuje horní mez pro poskytování prospěchového stipendia, které může být přiznáno studentům v bakalářských a magisterských studijních programech za vynikající studijní výsledky. Dále stanovuje horní hranice pro tzv. doktorské stipendium, které se uděluje studentům v prezenční formě doktorského studia. V našem stipendijním řádu nejsou uvedeny konkrétní částky, ale vše je vázáno na základ. Horní mez prospěchového stipendia na VUT je až 80 % základu měsíčně. (Základ je definován v § 58 odstavci 2 nového vysokoškolského zákona jako 5 % z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem školství ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce. Pro rok 1999 základ činí 2 554 Kč.) Doktorské stipendium je v prvním roce studia až do 160 %, ve druhém do 240 % a ve třetím až do 320 % základu měsíčně. Stipendijní řády jednotlivých fakult pak určují konkrétní podmínky pro přiznání prospěchového stipendia, jako je průměrný prospěch či minimální počet kreditů získaných v předchozí stanovené etapě studia. V případě doktorského studia je konkrétní výše stipendia určována děkanem na základě návrhu školitele a přihlíží se ke studijním výsledkům doktoranda, výsledkům jeho vědecké činnosti, jeho publikační činnosti, délce odborné praxe a k jeho pedagogickým a dalším aktivitám.“

Která ze změn, které nový vysokoškolský zákon přináší, se nejvíce týká samotného studia?

„Základním pojmem vysokoškolského vzdělávání je studijní program, který je chápán jako projekt vzdělávání a je tedy mnohem širší, než byly dřívější obory studia. Studijní program se sice na studijní obory dělí, ale podstatné je, že student je přijímán do studijního programu. V rámci pravidel pro studium daného studijního programu si student potom volí svoji cestu studiem, stanoví si svůj studijní plán a vybírá si užší obor. V jedné krajní poloze může být studijní plán téměř volný, sestavený individuálně na základě představ studenta pod vedením vysokoškolského učitele tak, aby jeho konečné znalosti a dovednosti odpovídaly požadované úrovni vzdělání příslušného typu studijního programu (uplatňuje se především u doktorských studijních programů). Druhou extrémní polohou je cesta pevně stanovená pro všechny studenty. Mezi uvedenými

krajními případy je celá škála dalších možných, více či méně volných studijních plánů. Konkrétně v bakalářském nebo magisterském studiu na VUT si student svůj studijní plán stanovuje na základě „standardizovaného“ studijního plánu pro určitý ročník v daném studijním programu či studijním oboru. Jinými slovy, je dopředu dána jakási „základní cesta“ a student má možnost ji podle daných pravidel modifikovat. Je však třeba uvést, že se to netýká prvních ročníků, jejich studijní plány jsou většinou pevně předepsány. Volba nastává zpravidla až v dalších ročnících. Student si vybírá buď jednotlivé studijní předměty z dané nabídky, nebo celé skupiny předmětů, které jsou základem pro určitý studijní obor.

Hovoříme-li o studijním programu, je nutné připomenout, že jeho uskutečňování je podmíněno udělením akreditace. Podle zákona budeme muset nejpozději do konce roku 2002 postupně předložit jednotlivé studijní programy k akreditaci.“

Bakalářské, magisterské a doktorské studium – mohli byste je definovat poněkud blížeji?

„Na tuto novou terminologii si musíme zvyknout. Vyjadřuje hierarchii, modularitu či zaměření jednotlivých typů studijních programů. Připomeňme, jak jsou jednotlivé studijní programy vymezeny v zákoně. **Bakalářský studijní program** je zaměřen zejména na přípravu k výkonu povolání, při nichž se bezprostředně využívají soudobé poznatky a metody. Standardní doba studia včetně praxe je nejméně tři a nejvýše čtyři roky. Absolventům je udělován akademický titul „bakalář“ (Bc.), v oblasti umění „bakalář umění“ (BcA.). **Magisterský studijní program** je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí práci. Standardní doba studia je nejméně čtyři a nejvýše šest let. Podmínkou k přijetí v bakalářském nebo magisterském studijním programu je dosažení úplného středního vzdělání. Magisterský studijní program však může také navazovat na bakalářské studium. V tomto případě je nejprve nutné absolvovat bakalářské studium a poté pokračovat dva nebo tři roky ve studiu magisterském. S tímto modelem se můžeme setkat například na naší Fakultě architektury. Absolventům v magisterských studijních programech v oblasti technických věd, ekonomie, ale také zemědělství nebo vojenství se uděluje aka-

demický titul „inženýr“ (Ing.), v oblasti architektury opět titul „inženýr architekt“ (Ing. arch.), v oblasti přírodních věd, filozofie, filologie, práva, pedagogiky apod. titul „magistr“ (Mgr.) a v oblasti umění titul „magistr umění“ (MgA.). Akademické tituly Ing. a Mgr. jsou tedy ekvivalentní, pouze vyjadřují odstín zaměření studia. Uvědomme si, že i akademický titul je přiznáván podle zaměření studijního programu bez ohledu na to, na jaké fakultě či vysoké škole je uskutečňován.

Posledním typem studijního programu je **program doktorský**. Tento studijní program, k jehož studiu mohou být přijati absolventi magisterského studijního programu, je zaměřen na přípravu k vědeckému bádání, na samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje. Standardní doba je tři roky a jeho absolventům se uděluje akademický titul „doktor“ (PhD.).

Předností nového zákona je, že na rozdíl od předchozího vysokoškolského zákona jasně vymezuje bakalářské studium, a to jako svébytný studijní program poskytující specificky zaměřené vysokoškolské vzdělání. Nyní je však nutné, aby tato kvalifikace byla náležitě chápána i akceptována společností a zaměstnavateli. K posunu oproti předchozímu zákonu dochází i u doktorského studia (dříve postgraduální či doktorandské). Je nejen přesněji vymezeno, ale je stanovena souvislost mezi akreditací doktorského studijního programu a právem školy konat habilitační a profesorská řízení v souvisejících oborech.

Zákon přináší nově možnost, aby o akreditaci studijního programu spolu s vysokou školou požádala též právnická osoba v České republice zabývající se vzdělávací a vědeckou, výzkumnou nebo další tvůrčí činností. V praxi to otevře cestu, aby zejména ústavy Akademie věd ČR a vysoké školy společně uskutečňovaly studijní programy zejména doktorské.

Systém našich titulů je velmi pestrý...

„A to jsem uvedl jen ty, které jsou udělovány na naší škole. A jaká je pestrost titulů a tedy i vzdělávacích programů v Evropě! Vzhledem k propojování Evropy je nutné se v tom orientovat a umět různé kvalifikace správně zařadit. I o tom pojednává nový zákon v paragrafu o uznávání kvalifikace.“

Mezi charakteristikami studijního programu je standardní doba. Co tento pojem vyjadřuje?

„Názorně řečeno, vyjadřuje náročnost studia v daném studijním programu vyjádřenou v rocích. Je to doba, za kterou by student měl při běžné (průměrné) studijní zátěži (například vyjádřené 60 kredity za jeden rok) studium ukončit. Vymezení

standardní doby studia je velmi důležité především v oblasti ekonomické – při tvorbě rozpočtu a přidělování státních finančních prostředků jednotlivým vysokým školám a při ukládání povinnosti platit poplatky za studium těm studentům, kteří standardní dobu studia překročí.

Zdůrazňuji, že standardní doba studia je charakteristikou přiřazenou studijnímu programu a je ji nutno odlišovat od doby studia konkrétního studenta. Ten může studium absolvovat za dobu kratší nebo delší než je standardní doba. Musí však přitom respektovat pravidla pro vytváření studijních plánů. Účinným nástrojem je přitom kreditový systém, který již několik let na VUT užíváme.“

Můžete jeho principy připomenout?

„V kreditovém systému je každému studijnímu předmětu přiřazeno jisté číslo (počet kreditů), vyjadřující relativní míru zátěže studenta potřebné k tomu, aby daný předmět úspěšně ukončil (například zkouškou). Jeden kredit přitom představuje 1/60 průměrné roční zátěže studenta, má-li studium absolvovat za dobu rovnou standardní době studia. Vykoná-li student zkoušku z daného předmětu, získá příslušný počet kreditů a ty se postupně sčítají. Tedy student, který studuje „standardně“, má v jednom akademickém roce získat (akumulovat) 60 kreditů. Může však získat i kreditů více nebo méně. A pravidla pro vytváření studijního plánu v daném studijním programu stanoví například minimální počet kreditů, který musí v dané etapě student získat, aby mohl ve studiu pokračovat. Zásadou tohoto systému je, že student neopakuje to, co již úspěšně vykonal. Neexistuje tedy opakování ročníku, je však možné modifikovat délku studia. Protáhne-li si však student dobu studia příliš (o více než jeden rok než činí standardní doba studia), musí podle zákona uhradit tzv. poplatek za studium.“

Kreditový systém je jednotný na VUT a je zakotven ve Studijním a zkušebním řádu školy. Zavedený systém respektuje plně doporučení Evropské unie a proto také zjednodušuje mobilitu studentů a internacionalizace studia patří mezi priority ve vzdělávání.“

Zmínil jste „Studijní a zkušební řád VUT“. Můžete o něm říci více?

„Studijní a zkušební řád je povinným vnitřním předpisem vysoké školy. Dříve, podle předchozího vysokoškolského zákona, měla každá fakulta svůj studijní a zkušební řád. Nový, Akademickým senátem VUT přijatý a ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy registrovaný Studijní a zkušební řád platí pro celé VUT, pro všechny studijní programy a všechny fakulty, a obsahuje, tak jak má, procesní pra-

vidla studia. Musí pokrývat všechny typy studijních programů – bakalářské, magisterské i doktorské. Obsahuje proto několik částí. První část obsahuje základní ustanovení, týkající se všech typů studia. Druhá část je velmi rozsáhlá a obsahuje ustanovení týkající se bakalářských a magisterských studijních programů. Je v ní zakotven kreditový systém, jsou zde popsány způsoby výuky, je definováno, co je zápočet, zkouška, souborná zkouška, je zavedena klasifikační stupnice (o ní bylo referováno v čísle 2 letošních Událostí), jsou zde pravidla pro zápisy, přerušování studia, uznání části studia, popisuje se ukončení studia státní závěrečnou zkouškou. Třetí část se týká doktorských studijních programů. Zaměření a pojetí studia doktorského je jiné než studia bakalářského nebo magisterského. Doktorské studium totiž probíhá na základě individuálního studijního plánu a dominantní složkou tohoto studia je vlastní tvůrčí práce za dohledu školitele. V této části jsou tedy dominuje vymezení školitele, úkolů oborové rady, popis státní doktorské zkoušky, vymezení disertační práce a stanovení pravidel pro její obhajobu. Čtvrtá a pátá část jsou opět společné a jsou tu shrnuta závěrečná ustanovení.

Závěrem bych chtěl říci, že Studijní a zkušební řád VUT také předepisuje, že každý studijní předmět musí být detailně popsán, a tento popis je zveřejněn na webových stránkách školy (www.vutbr.cz). Tedy každý se může dozvědět, kdo daný předmět vyučuje, může se seznámit nejen s anotací předmětu a charakteristikou získaných vědomostí a dovedností, ale i s podrobnou osnovou předmětu a příslušnou literaturou. Důležitá je i informace o způsobech průběžné kontroly studia daného předmětu, o podmínkách pro udělení zápočtu, či informace o formě zkoušek. Tento katalog předmětů jsem začali s fakultami připravovat ještě před přijetím nového zákona, takže již nyní je databáze naplněna a veřejně přístupná. Vytvoření takového katalogu předmětů jsem uvedl jako jeden ze svých úkolů při nástupu do funkce prorektora pro vzdělávací činnost a jsem rád, že se nám to společně podařilo.“

V první části rozhovoru s panem prorektorem jsme si vysvětlili některé z částí nového zákona o vysokých školách. Přesto však zbylo ještě mnohé – jako například poplatky za studium, internacionalizace studia, tituly u nás a v zahraničí, jejich ekvivalence a vzájemné uznávání, akreditace studijních programů a další – k čemu se s panem prorektorem Dubem dostaneme v příštím čísle Událostí.

TRANSFER '99 na VUT v Brně

Konference TRANSFER '99 byla jednou z řady akcí, kterou VUT v Brně zařadilo do rámce oslav stého výročí od svého založení.

Foto: P. Janiček

Transferre = přenášet, předávat

Smyslem pořádání konferencí Transfer je zprostředkování výměny informací o nejnovějších poznatcích vědy a výzkumu mezi pracovníky vysokých škol a průmyslových podniků. Uspořádáním druhého ročníku Transferu bylo po dohodě zástupců technických vysokých škol pověřeno Vysoké učení technické v Brně. Vzhledem k očekávané vysoké účasti byl program konference naplánován na dva dny v termínu 7. a 8. června 1999 a konference se konala v prostorách Fakulty strojního inženýrství.

Jako šťastné se ukázalo rozhodnutí organizačního výboru, aby účastníci prezentovali výsledky svých výzkumných a vývojových prací pouze na posterech. 11 odborných sekcí, do nichž byly autorské příspěvky rozděleny, zahrnuly širokou škálu technických oborů. Úroveň posterů byla vysoká a svědčila o tom, jakou péčí věnovali jednotliví autoři jejich vyhotovení. Odpolední diskusní setkání u posterů s povinnou účastí autorů byla hojně navštívena a přinesla zajímavá setkání a debaty. Jejich vítaným zpestřením byly i exponáty. Jednotlivé sekce včetně panelů byly barevně označeny, takže účastníci i ostatní návštěvníci se dobře orientovali. Z konference Transfer 99 byl vydán sborník, který obsahuje 12 přednášek vyzvaných přednášejících a 205 posterových příspěvků ve dvoustránkové verzi.

K ústním přednáškám byli vyzváni pouze zástupci státní správy, představitelé významných průmyslových podniků a zahraniční hosté. O současném stavu poznatků v jednotlivých vědních oborech referovali druhý den konání konference významní odborníci z řad vysokoškolských pedagogů i z průmyslových podniků.

Vzhledem k současnému stavu našeho průmyslu převažovala na konferenci

účast z vysokých škol. Přesto však účast z průmyslových podniků byla nezanedbatelná a projevila se aktivními vystoupeními i posterovými prezentacemi jejich zástupců. Celkem se konference zúčastnilo 280 účastníků s aktivním příspěvkem.

Velkou pozornost věnovali celé akci i nejvyšší představitelé z vysokých škol. Přivítali jsme v Brně rektory a prorektory všech českých technických vysokých škol. Všichni strávili na konferenci celý den, vyslechli přednášky vyzvaných přednášejících, prohlédli si vystavené postery a zejména se zúčastnili diskusního setkání „u kulatého stolu“ na téma: Úloha vysokých škol ve vědní politice a zapojení českých vysokých škol do mezinárodního výzkumu a vědy.

Konference Transfer 99 byla zařazena do rámce akcí ke 100. výročí založení VUT v Brně.

Odborné sekce:

1. Biomedicínské inženýrství
2. Doprava a logistika
3. Elektronika a přístrojová technika
4. Elektrotechnika
5. Energetika s hornictví
6. Chemické technologie
7. Informační technologie a automatická technika
8. Materiálové inženýrství
9. Mezioborová sekce
10. Stavebnictví a architektura
11. Strojírenství

Rozhodnutí organizačního výboru konference, prezentovat výsledky výzkumných a vývojových prací na posterech, se ve svém důsledku projevilo jako velmi dobré.

Foto: P. Janiček

S PROREKTOREM PROF. ING. J. KADRNOŽKOU, CSc. O ČERVNOVÉ KONFERENCI TECHNICKÝCH UNIVERZIT

„...SE STROMY UVIDĚT I LES...“

Prorektor Prof. Ing. J. Kadrožka, CSc.

Foto: P. Hobstová

Jak aktivita TRANSFER vznikla?

„Původ je v takzvaných workshopech. Ty začaly před 6 lety na ČVUT. Probíhaly presentační formou a uzavíraly výsledky vědeckovýzkumných aktivit jednotlivých programů – pokaždé za minulý rok. Takový byl počátek. Pak se k akci přidalo VUT a věc dvakrát proběhla mezi VUT a ČVUT. Nakonec k aktivitám přistoupila i VŠB – TU Ostrava. Tehdy již bylo referátů a prezentací tolik, že se organizace stala nepřehlednou. Snažili jsme se vtisknout jí jinou formu. Chtěli jsme proces zachovat, eventuálně přizvat další univerzity, ale v přijatelném rozsahu, počtu sdělení a délce trvání akce. Dospěli jsme ke konferenci technických univerzit. První proběhla v loňském roce – nesla název Transfer 98 a odbývala se v Praze.“

Letos v Brně proběhl Transfer 99. Zúčastnilo se 6 technických univerzit, tedy VUT, ČVUT, Západočeská univerzita Plzeň, Liberecká technická univerzita, Ostravská univerzita a částečně VŠCHT, ovšem letos nikoliv. Zato se přidala Dopravní fakulta Pardubické univerzity.“

Jaký má celý proces smysl?

„Aby se technické univerzity, které mají k sobě blízko, sešly. A také aby se přiblížili prakticky průmyslu. Hovoří o všeobecných problémech: jak se věda

na vysoké škole dělá, jaké jsou tam problémy, jaké je financování a podobně. Jsou také pozváni zástupci průmyslu, kteří by měli říci, jaké je asi zadání průmyslu pro technické univerzity. To znamená, že by měli akademické pracovníky seznámit s tím, co je potřeba v kterých oblastech dlouhodobě vyvíjet. Přiznáme, že se nám to zatím nedaří. Při tom je to hlavní smysl transferu. Součástí bývá kulatý stůl, kde se diskutuje o těchto věcech, proběhne i tiskovka s novináři. Máme zkušenosti ze dvou transferů, z loňského v Praze a letošního v Brně.“

Koncepce obou akcí byly stejné?

„Ne. Loňská byla založena na orálních prezentacích. Vedle společných přednášek ve velkém kolektivu se konference rozdělila do 10 sekcí. V nich byly přednášky o délce 15–20 minut a diskuze. Nebylo to dobré, akce trvala velmi dlouho a v jednotlivých sekcích byli převážně jen účastníci vzájemně si přednášející. A když neměli přednášku, tak část zmizeli a to se nám nelíbilo. Proto jsme hledali pro Brno jinou formu, což se nakonec povedlo.“

Jak?

„Vsadili jsme na posterovou prezentaci. První den v dopolední části proběhly obecné úvahy o vědě, o tom, co

průmysl od nás chce a byly to celkem pěkné referáty. Z průmyslu zaujaly referáty Škody auto Mladá Boleslav – mluvil šéf personalistiky – a Barumu Otrokovice, kde se účastnil generální ředitel. V odpoledních hodinách byl časový program vyhrazen na posterovou prezentaci s účastí autorů posterů.“

Která přednáška zaujala Vás?

„O duševním vlastictví a jeho ochraně při výzkumu a velmi pěkná byla přednáška Ing. Hronka z ministerstva školství o tom, jak se bude řídit financování vědy.“

Druhý den proběhly přednášky na vyzvaná průřezová témata. To proto, aby přednášející shrnuli stav a úroveň znalostí v některém oboru. Rovněž druhý den proběhla posterová prezentace s účastí autorů.“

Dosáhla letos konference evropské úrovně?

„Měl jsem možnost navštívit světovou konferenci o distančním vzdělávání ve Vídni a když ji srovnám s tou naší, musím říct, že ta posterová část u nás byla na mnohem vyšší úrovni.“

Přednášky byly velmi dobré, líbily se i účastníkům. Myslím, že na vysoké škole se nemá jen rozvíjet úzký odborný program. Student se má právo zeptat na cokoli a učitel by měl být schopen dobře odpovědět. A zde byla možnost získat poznatky i v jiných oborech.“

Kromě toho se dnes prosazuje mezioborovost. Největší pokroky se odehrávají tam, kde se prolnou dva nebo více oborů dohromady a k tomu zde bylo příležitostí dost.“

Jak byste hodnotil letošní akci oproti loňské?

„Na poradě prorektorů jsme dospěli k závěru, že organizačně byla dobře připravena. Problém byl v tom, že se účastnilo málo lidí, jak ze strany školských pracovníků, tak i ze strany průmyslu. Například na dopoledních přednáškách bývalo kolem stovky posluchačů. Při tom jednotlivé ústavy měly možnost získat poznatky, které by jinde těžko sehnali. Ale neudělali si čas.“

(Pokračování na str. 8)

(Pokračování ze str. 7)

Také na společenský večer už mnozí nečekali a odjeli, večer má svůj význam, mnohdy i větší, než samotné přednášky.

A předcházet nízké účasti tak, že bychom ji zajišťovali předem jako povinnou, se také nehodí.“

Co si myslíte o neúčasti průmyslu?

„V průmyslu je stav takový, že ve většině podniků řeší spíš problém, jestli zaplatí mzdy a nepřemýšlejí, co by měli vyrábět za 10 let. A rozvoj si u vysoké školy musejí zadávat již dnes a také jej zaplatit.

Ovšem nejlepší firmy – Škoda auto Mladá Boleslav a Barum Continental Otrokovice – ty se účastnily, včetně svých generálních ředitelů. Měli velmi pěkné přednášky. Na druhé straně kolegové z Ostravy, kteří přednášeli až druhý den, se toho prvního neúčastnili. Při tom ubytování měli k dispozici.

Přesto se proreктоři na poradě shodli, že v akcích je nutné pokračovat ve zhruba stejné koncepci. Nelze se vzdát, je třeba věřit, že dojde ke zlepšení stavu v našem průmyslu a pak bude úsilí technických univerzit oceněno.“

U posterů se setkávali jejich tvůrci, vědčtí a výzkumní pracovníci, se svými kolegy a odehrávaly se u nich mnohé podnětné diskuse.
Foto: P. Janiček

Přivzete příští rok některou zahradniční školu?

„Prozatím ne, akci chápeme spíš jako transfer poznatků v rámci republiky. Mezinárodní konference je třeba konat s co největší frekvencí a na co nejvyšší úrovni, ale jako monotematické, úzce specializované.“

Ale stále nesmíme zapomínat na široký rozhled – abychom se nedívali jen na několik stromů, ale viděli i les. A to nám akce tohoto typu pomohou zabezpečit.“

Připravila: Pavla Hobstová

Postery byly připraveny velmi pěkně a tak není divu, že se k nim soustředil zájem všech účastníků konference TRANSFER '99.

Foto: P. Janiček

Velká Bíteš nezapomněla na slavného rodáka

Čestné občanství bylo předáno Ing. Karlu Stallerovi in memoriam za účasti představitelů univerzitního života v obřadní síni radnice Velké Bíteše v sobotu 29. května 1999. Listinu o čestném občanství převzal z rukou starosty města Mgr. Miroslava Báni syn Karla Staller, profesora Jiří Staller z prestižní Cornellské univerzity v USA a doktor honoris causa Univerzity Karlovy. Listina byla vyhotovena na základě jednomyslného usnesení bítešských zastupitelů, kteří tak reagovali na návrh městského muzea a na doporučení rady města.

Slavnostní převzetí se odehrálo po úvodním ceremoniálu a projevu, v němž starosta města seznámil přítomné s tím, jak se odvíjel život Ing. Karla Staller, s jeho zásluhami nejen v profesní oblasti, ale zvláště ve vztahu ke své vlasti, s jeho morálním postojem a hrdinnými činy.

Starosta sdělil, že si upřímně cení toho, že osobnost Karla Staller pochází z jeho města: muž vzdělaný, nadaný, prvotřídní technik, pragmatický filosof, příslušník první generace budovatelů československého zbrojního průmyslu, vlastník sto padesáti technologických patentů, autor mnoha statí v odborných časopisech, navíc vynikající klavírista. Člověk, který miloval svou vlast a při tom musel konec svého života strávit za mořem.

„Je dobře, že dnes můžeme oživit vzpomínku na člověka, kterého si vážíme. Jsem pyšný, že tak mohu učinit ze zdejších starostů právě já. Můj život začínal právě v době, kdy se Ing. Karel Staller přijel s Velkou Bíteší rozloučit naposledy. Naše město zůstává navždy spojeno s jeho jménem a s pozitivními hodnotami, které po sobě zanechal nejen v měřítku naší republiky, ale i v povědomí světové veřejnosti,“ řekl na závěr starosta.

Přítomnost akademického světa

Slavnostní okamžiky umocnila přítomnost výsostných osobností našeho akademického světa. Profesora Jiřího Staller, kterému byl v loňském roce udělen čestný doktorát Karlovy univerzity v Praze, doprovázel děkan Fakulty sociálních věd prof. Ing. Lubomír Mlčoch, CSc. V rámci obřadního pořadu, sledujícího životní cestu oceňovaného Ing. Karla Staller vzdal svoji poctu také rektor vysokého učení v Brně Prof. Ing. Petr Vavřín, DrSc., který uvedl: „...Nikdo nikdy nezhodnotí, jaké škody byly na tomto národu napáchány za 2. světové vál-

ky, ale zejména i po ní – po únoru 1948. Ale v jednom si můžeme být jisti. Kdybychom dnes měli více lidí charakteru, schopností a významu Stallerova, vypadal by náš průmysl hospodářství i vysoké školství o hodně líp!“

Rovněž ředitel Gymnázia ve Velkém Meziříčí RNDr. Aleš Trojánek vyjádřil potěšení, že město Velká Bíteš nezapomíná na své slavné rodáky. Zdravici přednesla také ředitelka marketingu a public relations ze Zbrojovky Brno, Šárka Zemanová, která ocenila zásluhy Ing. Staller, jako bývalého ředitele jejich podniku.

Jménem předsednictva ústředního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu v Praze i brněnské organizace vyjádřil uznání vynikajícím výsledkům Stallerově celoživotní práci a zvláště jeho boji za svobodu českého národa Ing. František Esterka, CSc. a také Helena Sobotková, vdova po

generálmajorovi Josefu Sobotkovi z Velké Bíteše.

V muzeu

V hudební části slavnostního aktu zahrálo duo houslistů „Adagio“ od Franze Schuberta. O zápisu do pamětní knihy města se hosté odebrali z radnice do výstavní síně městského muzea, jejíž interiér byl přizpůsoben formě rautu. Druhá část této významné společenské události se odvíjela v duchu přátelského setkání se vzácnými hosty, které za Muzejní spolek Velkobítešska přivítal RNDr. Josef Hájka za městské muzeum Silva Smutná. V krátkých vstupech promluví další hosté.

Prof. Jiří Staller poděkoval za slova uznání, která byla vznesena na radnici ve vzpomínce na jeho otce, i ta která byla vyslovena později v muzeu ve vztahu k jeho osobě.

(Pokračování na str. 10)

Ing. Karel Staller byl vzdělaný muž, prvotřídní technik, pragmatický filozof, vlastník 150 technologických patentů... a také vynikající klavírista. Snímek pochází z USA a dokládá, že i své sedmdesáté narozeniny oslavil v práci.
Foto: archiv

(Pokračování ze str. 9)

Život Ing. Karla Staller

Narozen 11. března 1896

Zemřel 26. září 1975

Ing. Karel Staller, rodák z Velké Bíteše, byl posluchačem odboru strojního inženýrství a elektroinženýrství České vysoké školy technické v Brně v letech 1914–1915 a 1918–1921. První státní zkoušku složil dne 21. 6. 1920, druhou vykonal v prosinci 1921. Ve studijním roce 1921–1922 byl asistentem profesora Zdeňka Elgrana na Ústavu teoretické a obecné nauky o strojích. Roku 1923 nastoupil do brněnské Zbrojovky jako konstruktér.

Vzhledem k nadání, píli a vysoké technické erudici byl po krátké době jmenován šéfem konstrukční kanceláře, pak náměstkem ředitele a v roce 1930 technickým ředitelem. Jako jeden ze tří nejproslulejších ředitelů tohoto podniku se zasloužil bohatě o jeho rozvoj. V jeho čele působil 20 roků.

Kapitánem zbrojního průmyslu

S velkou houževnatostí se ujal projektu normalizace pušek tak, aby se každá poškozená součástka dala nahradit novou rezervní. Díky němu novou toleranční soustavu zavedla Zbrojovka Brno jako první zbrojařský podnik na světě. Normalizaci uváděla i do své mírové výroby. Od toho se odvinula vysoká konkurenceschopnost jejích výrobků na trhu.

Významný je též Stallerův podíl na budování československého pohraničního opevnění v letech 1935 až 1938. Spočíval ve vývoji a v dodávkách

zbraňových systémů. Dalším důležitým Stallerovým projektem byla zbrojařská akce v Anglii. jednalo se o licenční výrobu lehkého kulometu ZB, který byl pod jeho dohledem vyvinut ve Zbrojovce a vyráběn v Enfieldu u Londýna. Staller mu dal podle míst jeho vzniku název, složený ze začátečních písmen obou měst BREN. Tento kulomet se stal jednou z nejspěšnějších zbraní spojeneckých armád za 2. světové války. Poprvé Ing. Staller demonstroval v Enfieldu plk. Ridleyemu standardní československý kulomet ZB27 v roce 1932, později Angličané zakoupili licenci.

V odboji

Politické události začaly směřovat k válce. V počátcích Protektorátu ředitel Zbrojovky Brno využil možnosti a emigroval a jeho funkci převzal Ing. Karel Staller, muž s jedinečnou taktikou vůči Němcům. Na Západ se mu podařilo vypravit celkem 120 techniků a bedny s dokumentací koridorem přes Rumunsko a Srbsko dřív, než byla tato území obsazena Němci. Brzy se stal jedním z prvních spojení mezi zahraničním a domácím odbojem. Mít svého člověka za dané situace v tomto mimořádném postavení bylo také přáním dr. Edvarda Beneše. Tím totiž byla zachována možnost informovat vedoucí představitele čs. emigrace v Londýně o stavu zbrojní výroby v Protektorátu. Souvisel s tím též Stallerův kontakt s příslušníky naší zpravodajské skupiny ve Velké Británii. Staller tehdy začal plnit roli kurýra mezi domácím a zahraničním odbojovým hnutím. Zbrojovka měla řadu poboček po celé Evropě a prostřednictvím této sítě Ing. Staller umožňoval převody značných peněžních částek pro financování zahraničního odboje. Obnášelo to řádově několik desítek milionů tehdejších korun. Z toho byla podporována i nově vzniklá exilová vláda československá.

Podnik BREN měl zásluhou českých techniků po převzetí Angličany velké úspěchy. Po skončení války byli čeští technici repatriováni domů a Zbrojovka anglické vládě poděkovala za úspěšné hájení jejích zájmů.

Ing. Staller uměl dobře skrývat svá tajemství. Za vizáží loajality k němec-

kému vedení byly uloženy myšlenky vlastenectví, kterým se nikdy nezpovídal, přestože býval často vystaven velkému psychickému vypětí.

Staller rozehrál i závažný tok informací k spojencům. Jeho zpravodajským kanálem se dostávaly informace až k představiteli vojenského odboje, ke generálu Heliodoru Píkovi. Šlo o tak důležité zprávy, jako bylo například datum zahájení německé ofenzívy na západní frontě v květnu roku 1940.

Stallerovo působení mělo široký záběr a jeho vykonané služby jsou nesrovnatelné s činností běžných odbojářů. Dokazuje to jeho zapojení v četných ilegálních skupinách, finanční pomoci jak hnutí, tak i rodinám perzekuovaných, jeho styk s parašutisty, či opatrování zbraní pro podzemní hnutí.

V exilu

Po osvobození však na zásluhy nebyl brán zřetel a Ing. Staller byl obviněn ze spolupráce s okupanty. Jeho postavení se ztížilo po komunistickém převratu v únoru roku 1948. V novém režimu mu hrozila perzekuce, situace se stala nebezpečnou. Proto Ing. Karel Staller na Hod boží vánoční 25. prosince 1949 ilegálně přechází s celou rodinou rakouské hranice.

Zpočátku žil v Solnohradu a pak v západoněmeckém Erbachu. V květnu 1951 se dostal do Spojených států a využíval svých odborných znalostí až do důchodu. Pracoval u firmy Wright Air Force base ve státě New Jersey. Po odchodu na odpočinek (1968) se usadil ve Flashing City v New Yorku a roku 1975 se přestěhoval do Londýna, kde strávil sklonek svého života.

V exilu si Ing. Karel Staller těžko zvykal a doufal, že komunistický režim u nás padne a on se se svou ženou vrátí domů. Zemřel však ve skromných poměrech ve věku 79 let dne 23. září 1975 v Cheam, hrabství Surrey. Je pochován na tamním hřbitově společně s československými zahraničními letci, ač si přál být pohřben do rodinného hrobu u hradební zdi bítešského kostela.

Z článků Silvy Smutné, ředitelky Městského muzea Velké Bíteše a z bítešského Zpravodaje připravila Pavla Hobstová.

I VY SE BUDETE MOCI PODÍLET NA KONEČNÉM ROZHODNUTÍ • SHODNE SE VEŘEJNOST S ODBORNÍKY?

Anketa – ČESKÁ „STAVBA STOLETÍ“

Blížící se konec století s sebou přináší různá bilancování uplynulého období. Začínáme si klást otázky, jaké bylo to 20. století a jaké bude to následující. Končí století dvou světových válek, století nedemokratických politických režimů, ale také sto-

letí cest do vesmíru, velkého rozvoje a rozkvětu nejen hospodářského, ale také uměleckého a kulturního. A také je to příležitost, zhodnotit uplynulé období a vybrat nějaká „nej...“, která se na formování uplynulé doby podílela velkou měrou.

Touto cestou se dali také organizátoři mezinárodního stavebního veletrhu IBF – akciová společnost Brněnské veletrhy a výstavy spolu se Svazem podnikatelů ve stavebnictví ČR a tak dostala konkrétní podobu anketa „Stavba století“, vyhlášená na letošním Mezinárodním stavebním veletrhu IBF v Brně. V českém stavebnictví a architektuře 20. století opravdu je co hodnotit a veřejně oceňovat.

Stavebnictví a architektura jsou nejvýraznějším svědectvím naší historie. Patří mezi nejstarší obory lidské činnosti a jsou nejcennějším odkazem našich předků pro dobu naše i příští. Architektura je reflexí stavu kultury a vnímání estetických hodnot, stavitelství je odrazem technické dokonalosti a řemeslné pružnosti doby. Během uplynulých 100 let u nás vzniklo mnoho stavebních děl, na která může být Česká republika právem pyšná. Řada z těchto staveb svým významem dokonce přesáhla hranice našeho státu a stala se tak nejen českým, ale i evropským kulturním dědictvím. Není proto lepší příležitosti než právě nyní, na konci století, veřejně ocenit to nejlepší, co si z architektury a stavebnictví odnášíme do 21. století. Pro mnohé bude možná zjištění, kolik úžasných staveb bylo během pouhé stovky let u nás vybudováno, značným překvapením. Anketa „Stavba století“ je tedy současně příspěvkem k našemu sebevědomému vstupu do nového století i tisíciletí.

Odbornou garanci nad celou akcí převzaly ČVUT Praha a VUT Brno. Pro jeho ojedinělost a význam převzalo nad projektem záštitu Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Protože budovy nás obklopují prakticky na každém kroku, je jen spravedlivé, že anketa je veřejná a může se do ní zapojit opravdu každý.

Pravidla ankety

Anketa bude probíhat v několika fázích. Nejprve je třeba stavby přihlásit. Návrh na

Ing. Ivo Jakubka, Rezkova 53,
602 00 Brno, tel. 43 24 80 26
(po 19. hod.) nabízí
zaměstnancům školy k prodeji
garáž č. 32 v areálu VUT Kraví
Hora, za cenu 79 000 Kč.
Nabídka platí do 1. 10. 1999.

zařazení stavby do ankety může podat kdokoliv. Nominační lístek si můžete stáhnout z Internetu na adrese www.bvv.cz/info – odkaz „Anketa STAVBA STOLETÍ“. Do ankety mohou být navrhována stavební díla zhotovená na území dnešní České republiky v období let 1901–1999. Stavby musí do dnešní doby splňovat funkční, technická, konstrukční a estetická hlediska, pro která byla ve své době budována, i když způsob jejich užívání může být dnes již jiný. Hodnocena bude jedinečnost staveb, jejich originalita, urbanistická a architektonická koncepce, stavitelský um a celkový estetický dojem.

Anketa se vypisuje ve třech kategoriích a to: občanské a bytové stavby, průmyslové stavby a konečně dopravní a inženýrské stavby. Přihlášky je nutno zaslat do sekretariátu soutěže do 30. září 1999.

Porota složená především z významných odborníků z vysokých technických škol zhodnotí došlé přihlášky a do 15. prosince '99 vyloučí ty, které neodpovídají propozicím. Dále pak tato porota vybere formou tajného hlasování vždy pět stavebních děl v každé kategorii pro užší nominaci. Nominované stavby budou představeny v médiích a prostřednictvím zveřejněných hlasovacích lístků bude možno do 15. března 2000 zasílat své hlasy do sekretariátu soutěže. Výsledky hlasování veřejnosti i rozhodnutí odborné poroty budou slavnostně vyhlášeny v průběhu 5. ročníku Mezinárodního stavebního veletrhu IBF 2000 v Brně. Zde budou také předány tituly „Stavba století“ v každé z vyhlášených kategorií.

Můžete i vyhrát

Anketa bude pro všechny její účastníky zpestřena možností, získat některou z hodnotných cen, které organizátoři připravují. Ceny budou zveřejněny společně s nominovanými stavbami, tedy do konce roku 1999. Slosování budou nejprve ti účastníci, kteří v prvním kole přihlásili některou stavbu. Podmínkou však je, že to bude stavba, která se dostane do užší nominace. Toto losování se uskuteční v říjnu '99. Do druhého losování potom budou zařazení všichni, kdož zašlou svůj hlas některé z nominovaných staveb. V průběhu 5. ročníku Mezinárodního stavebního veletrhu IBF 2000 v Brně budou v každé kategorii vylosování tři účastníci hlasování.

Další aktuální informace můžete získat i na výše uvedené internetové adrese www.bvv.cz/info

Spodní dva snímky na obálce tohoto čísla jsou zveřejněny se souhlasem jejich autorů, Filipa Šlapala (vlevo) a Aleše Jungmanna (vpravo). Oběma tímto děkujeme.

Redakce.

Významné ocenění studentů brněnské fakulty architektury v celostátní soutěži

STAVBA PRO VENKOV

Studenti, kteří zpracovávají ateliérové projekty v ústavu architektury venkova FA VUT v Brně se každoročně – od roku 1994 – účastní soutěže „Stavba pro venkov“, která má celostátní charakter. Účastní se jí nejméně 6 dalších vysokých škol z ČR, ale v některých ročnících i zahraničních – německých a ruských. Jsou to zejména účastníci z fakult architektury, krajinářství či sadovnictví, ale i lesnictví, a vždy se zde sejde 50–70 studentských prací.

Studenti brněnské architektury získávali v minulosti poměrně četná, ale nikoliv špičková ocenění. V letošním roce však přisoudila porota, zasedající v Praze, nejvyšší cenu projektové studii studenta II. ročníku brněnské fakulty architektury Tomáše Hrubého „Rekonstrukce a dostavba dřevěného domu ve Francově Lhotě pro Domov důchodců“. Této studii byla udělena cena nejvyšší „Nadání J. a M. Hlávkových“ ve výši 10 000 Kč. Kvalitní řešení dispoziční i architektonické a grafické zpracování komorní úlohy pro vesnici dokazuje, že „není malých rolí“.

Za tímto nejvyšším oceněním pak následují odměny nižší pro brněnské studenty Evu Holečkovou – řešení centra obce Chromeč, Janu Rossovou – rekonstrukce kulturního domu v Sázavě, Radima Pecha – obchodní centrum v Těšetících a J. Ondráčkové – územní plán obce a rekonstrukce statku pro agroturistiku v obci Vídeň. Z brněnských studentů také postoupilo 5 do nejvyššího, ale již neodměňovaného kola. Celkem se soutěže účastnilo 55 studentských prací.

Prof. Ing. arch. Mojmír Kyselka, CSc.

Dr. Ing. Jan Dvořák osmdesátníkem

Jan Dvořák se narodil v roce 1919 v Brně. Po středoškolském studiu pokračoval na chemickém odboru Vysoké školy technické

v Brně. Za německé okupace, po násilném uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939, přijal zaměstnání laboranta na technice ve zřízené laboratoři biochemického ústavu. Od června 1945 byl na VŠT činný jako asistent Ústavu organické chemie a technologie, a začátkem roku 1946 rychle ukončil vysokoškolské studium v Brně. Pod vedením profesora Vítězslava Veselého prováděl v průkopnickém oboru technologie plastických hmot syntézu a polymerizaci akrylátů, metakrylátů a vedl veškerá cvičení posluchačů.

Pro názorové přesvědčení měl potíže s disertací a v roce 1949 byl nucen ze školy odejít. V též roce se zapojil do vytváření výzkumné základny plastických hmot v Brně. Bývalé textilní laboratoře se staly zárodkem Výzkumného ústavu pro využití plastických hmot, jehož současný název zní Polymer Institute Brno.

Na základě disertační práce zpracované na technice v Brně získal na slovenské Vysoké škole technické v Bratislavě v roce 1950 doktorát technických věd.

Do roku 1952 řešil modifikace vlastností polyamidů (polykaprolaktamu). Poté začal pracovat v novém oboru fotoelasticimetrie, přičemž vyřešil syntézu a polymerizaci benzylmetakrylátu, opticky citlivého v polarizovaném světle, dále se zabýval problémy epoxidace vyšších nenasyčených mastných kyselin, načež připravil základní látku pro termoplastický polymer „Penton“. Nežůstal jen při syntéze trietylaluminia a jiných organokovových sloučenin, nezbytných pro

polymerizaci olefinů, ale sledoval i oblast nových modifikovaných polymerů a uplatnění výroby kopolymeru etylen-vinyl-acetátu.

Shromažďoval literární údaje z hlavních světových časopisů o přípravě, zpracování a aplikaci plastických hmot. Po letech měl opět na starosti přednášení předmětu Technologie plastických hmot na VUT v Brně a TU v Pardubicích, jako opožděné uznání jeho pedagogické a vědecké činnosti. Je autorem více jak tří desítek patentů, publikoval řadu vědeckých prací ze svého oboru, měl mnoho přednášek na konferencích, vysokých školách a vědeckých pracovištích významných podniků v oboru.

Je třeba mu popřát do dalších let mnoho zdraví, spokojenosti a úspěchů při dalším sledování jeho oblíbené organické chemie.

Adolf G. Pokorný

Naše pozvánka...

Zkuste přijít na koncert

Řeč je o koncertech tzv. vážné hudby, přesněji o koncertech, pořádaných brněnskou filharmonií. Je jich poměrně dost, v Brně skoro šedesát do roka, takže rozhodnutí strávit večer v koncertní síni se dá uskutečnit téměř vždy v dohledné době.

Jde o ten večer. Mnozí považují – a jistě právem – večerní hodiny za jakousi „zlatou chvíli“ dne a chtějí je prožít co nejpříjemněji. V paletě možností, jež se dnes nabízejí, nezní možná pozvání na „vážný“ koncert nejlákavěji. Může budít dojem jakési povinnosti, obavu z nutnosti překonávat pocit cizího prostředí a celé dvě hodiny se víceméně nudit pohledem na stále stejné hráče a poslechem stále stejné, těžko srozumitelné muziky a myslet si: ponechme toto vyražení starým a nemocným, těm už stejně jiné nezbývá.

Jenže přátelé – trávit čas poslechem živě provozované hudby patří opravdu ke nejstarším povyražením lidstva. A také k nejkultivovanějším: za tu dobu si vytvořilo obrovský rezervoár myšlenek, pocitů, emocí a prožitků, schopných naplnit i to nejnáročnější lidské nitro; málokde prožijeme úžasný dotyk minulosti s přítomností, ono tady a teď, jako právě na koncertě, kde – dalo by se říci – není nic vidět – až na to, že tam hraje nějaký orchestr.

Pozvánka Státní filharmonie Brno se týká jejích koncertů v nastávající sezóně, její třiačtyřicáté. Již v prvním roce své existence osvědčil orchestr svoji kvalitu v mezinárodní konkurenci – v průběhu čtyř desetiletí to dělá pořád, třebaže ta konkurence je stále tvrdší. Nejlepší výkony však odvádí právě ve známém domácím

prostředí, v Janáčkově divadle, jež se loni konečně změnilo – díky nákladné akustické rekonstrukci – v prvotřídní koncertní sál (filharmonici mají dost zkušeností z celého světa, aby to mohli odpovědně posoudit), a v krásném historickém sále nedávno renovovaného Besedního domu, jenž je jejím sídlem.

A na co vás filharmonie zve? Můžete si vybrat ze tří koncertních cyklů: Velkého, Malého a Svátečního, které budou v Janáčkově divadle, nebo z několika dalších v Besedním domě: Komorně orchestrálního, Komorního, nebo Spolku přátel hudby. Předplatit si ovšem lze celý cyklus, anebo – to je letošní novinka – zkombinovat si osobní výběr zbylých míst na různých koncertech v individuálním předplatném s využitím předplatitelských výhod i studentských slev.

Prožít večer na koncertě filharmonie je zážitek jak náročný, tak kultivovaný. Na poprvé asi nebude příliš úžasný; trvale úžasný se stane pro toho, kdo si na něj zvykne. A na rozdíl od mnoha jiných senzačních zážitků, tento dlouhodobě obohacuje a kultivuje osobnost člověka, zušlechťuje jeho životní styl. Tak co? Nezkusíte to?

Podrobnější informace – ať už osobní či tištěné – vám poskytnete buď pokladna filharmonického předprodeje na Besední ulici (je umístěna nalevo od schodů do atria a má otevřeno v pracovní dny od 13 do 18 hodin a telefon 42 21 14 63), nebo přímo koncertní oddělení Státní filharmonie Brno v Besedním domě (Komenského nám. 8, telefon: 42 21 23 00). Všechny koncerty jsou také ohlašovány po Brně na charakteristických světle modrých plakátech i v běžných souhrnných kulturních přehledech v denním tisku. Filharmonie se na vás bude těšit.

(jb)

VÝVOJ TELEKOMUNIKACÍ

U příležitosti 40 let Fakulty elektrotechniky a informatiky VUT Brno je vhodné připomenout, že mezi pěti prvními katedrami tehdejší elektrotechnické fakulty byla také katedra linkové techniky, dnešní ústav telekomunikací, která zabezpečovala výuku v jedné z pěti původních specializací – linkové technice. O tom, že telekomunikace jsou na naší fakultě tradiční oblastí elektrotechniky, svědčí již 22. konference, pořádaná ústavem telekomunikací, letos jako mezinárodní konference Telecommunications and signal processing – TSP 99, která se uskutečnila ve dnech 8.–10. září 1999. Podívejme se proto na telekomunikace z pohledu jejich historického vývoje i nejbližší perspektivy.

Telekomunikace jsou vědním a technickým oborem sdělovací elektrotechniky, vytvářejícím teoretické a praktické podmínky pro realizaci sítí, určených pro vysílání, přenos, příjem a zpracování informací. Sdělovací elektrotechnika je přitom součástí sdělovací techniky, která ke sdělování informací používá elektrických soustav. A nakonec je sdělovací technika vědní a technický obor zabývající se sdělováním. Obecně lze cíl komunikací, chápaných jako služba uživateli, vyjádřit snahou po dosažení stavu, kdy budou z technického hlediska vytvořeny podmínky pro to, aby **jakákoliv** požadovaná informace byla k dispozici **komukoliv, kdykoliv a kdekoliv**.

V krátkém historickém přehledu, s naznačením dalšího předpokládaného vývoje, se podívejme na možnosti a způsoby řešení výše uvedeného cíle.

JAKÉKOLIV...

Problém dosažení jakékoliv informace souvisí s možnostmi koncových zařízení sítí tutu informaci transformovat pro přenos a zpětně vyjádřit tak, aby byla srozumitelná příslušným lidským smyslem, nejčastěji zrakově a sluchem. Prvními koncovými zařízeními, využívajícími zraku, byly telegrafní přístroje z přelomu 18. a 19. století, založené na účinku elektromagnetického pole. S později vynalezeným dálnopisem (začátek druhé poloviny 19. století), tvoří skupinu koncových zařízení pro textové zprávy, u kterých je v přenášené informaci zakódován znak (morseova abeceda, písmeno, číslice...). Do této skupiny lze dále zařadit koncová zařízení s obrazovými zprávami, jejichž společným principem je to, že zobrazují informaci o přeneseném jasu, barvě a místě snímaného dokumentu, který je za tím účelem rozdělen do částí, jejichž velikost přímo souvisí s kvalitou přeneseného obrazu. Že tímto obrazem může být i text dokazuje faximilní přístroj (1956). Vyrcholením pokusů přenosu zvuku byl patent Grahama Bella

z 14. února 1876 na telefon, který se stal nejrozšířenějším koncovým zařízením telekomunikační sítě – v současné době se blíží počet telefonů jedné miliardy. Po telefonu následoval rozhlas, jehož předzvěstí byl vynález bezdrátového telegrafu G. Marconim v roce 1896. První televizní přenos předvedl J. Baird v roce 1926, první velký elektromagnetický počítač postavil v roce 1943 A. Aiken. Zásadní vliv na vývoj v oblasti koncových zařízení měly vynálezy polovodičových prvků a rozvoj mikroelektroniky. Podstatných obvodových změn doznal samotný telefonní přístroj, rychle se rozvíjela počítačová technika. Vždyť první personální počítač byl vyvinut firmou IBM v roce 1981.

Hlavní úlohou telekomunikací z hlediska velkého sortimentu koncových zařízení, připojených v minulosti na specializované sítě, je integrace ve dvou rovinách. Jednou z nich je vytvoření jednotného principu přenosu a spojování, kterým je postupná a v současné době již dokončovaná digitalizace sítí. Druhou, obtížnější rovinou, je integrace všech služeb do jednotné sítě. Zde soupeří provozovatelé dvou základních sítí poskytujících služby, a to provozovatelé sítí se spojováním okruhů (klasické telekomunikační sítě) a se spojováním zpráv – paketů (počítačové sítě). Srozumitelněji řečeno jde o to, zda hlas přenášet po počítačové síti, nebo data po telefonní síti. Nabízenou variantou řešení je technologie asynchronního transportního módu – ATM, využívající částečně obou principů spojování. Konečným cílem v oblasti koncových zařízení je integrované koncové zařízení, poskytující všechny druhy služeb, interaktivních i distribučních.

KOMUKOLIV...

Poskytnout informaci (službu) komukoliv není problémem technickým, ale – pomineme-li ty, kteří informace odmítají – spíše ekonomickým. Jde o vytvoření rozlehle sítě s velkým počtem koncových

zařízení, umožňující komunikaci mezi všemi koncovými zařízeními. Nezastupitelnou úlohu zde hrají spojovací uzly – ústředny, směrovače apod. Koncové uzly soustřeďují pomocí přístupových (lokálních) sítí provoz určité oblasti a transportní (páteřní) síť jej přes případné další tranzitní uzly směřují k adresátům. V této oblasti je proto hlavním úkolem telekomunikací navrhnout a vybudovat optimální strukturu celé sítě. A potom již záleží hlavně na tarifní politice, jak bude příslušná služba rozšířena.

KDYKOLIV...

Návrh sítí také úzce souvisí se zajištěním požadavku na dosažení služby kdykoliv. Jde o dimenzování sítě, tj. poskytnutí dostatečné přenosové kapacity. K tomu slouží teorie hromadné obsluhy (také teorie front), jejímž zakladatelem byl A. K. Erlang (1878–1929). Vyjadřuje pohotovost sítě základními parametry, a to ztrátami a čekacími dobami. Aplikace této teorie i v jiných oblastech, zejména hospodářského života, by umožnila ušetřit nemalé prostředky. Jednotka intenzity provozu – erlang (erl) – by se měla proto stát stejně povědomou, jako některé další fyzikální jednotky.

KDEKOLIV...

Pro získání informace kdekoliv, ve smyslu přímo tam, kde se právě žadatel nachází, bylo uděláno v poslední době snad nejvíce. Je to zejména bezdrátový přenos v nejnižší části přístupové sítě, reprezentovaný celulárními sítěmi. První komerční celulární síť uvedla na trh AT&T v roce 1983. Po počáteční rozptýlenosti je a bude postupně zaváděn mobilní systém, přesahující hranice států a kontinentů, který umožní uživatelům připojení ke zbytku sítě na libovolném místě zeměkoule. I zde mikroelektronika sehrála svoji rozhodující úlohu a v budoucnu jistě umožní realizovat mobilní koncové zařízení s malou hmotností i pro integrované služby a v požadované kvalitě. Limitující bude spotřeba energie a s tím související hmotnost napájecího zdroje, nezbytné to součásti každého mobilního přístroje.

Úlohou tohoto článku bylo, přiblížit v krátkém výčtu hlavní události, problémy, jejich řešení a též cíle z oblasti telekomunikací, které ovlivňují náš každodenní život

*Doc. Ing. Vladimír Kapoun, CSc.,
VUT FEI*

NĚKOLIK STOVEK STUDENTŮ NA KOLEJÍCH SE BUDE MOCI PŘIPOJIT DO CELOŠKOLSKÉ SÍTĚ PŘÍMO V POKOJI

Koleje a menzy v novém školním roce

Stává se již tradicí, že Koleje a menzy v Brně připraví pro studenty během letních měsíců několik novinek. Některé určitě studenty potěší, jiné možná již méně. Zvláště o těch druhých chceme informovat a vysvětlit jejich opodstatnění a nesporný přínos.

Již několik let uvažujeme, jak zefektivnit hospodaření s ložním prádlem, které poskytujeme studentům. V minulosti jsme se omezovali pouze na snižování počtu pracovníků, letos dochází k zásadní změně. V areálu Purkyňova a Pod Palackého vrchem je soustředěn výdej a výměna prádla do jednoho místa. V kolejích Purkyňova je to stávající sklad v bloku P3 (A2), v kolejích Pod Palackého vrchem sklad v bloku K1. Čeho dosáhneme touto změnou? Hned několika důsledků. Výměna prádla bude probíhá plynule po jednotlivých blocích – z tohoto důvodu nebude potřeba mít tak velkou zásobu prádla jako dosud. Znamená to úsporu skladovacích prostor a možnost snížit objem finančních prostředků na nákup nového prádla v následujících letech. Dále dojde ke snížení počtu zaměstnanců ve skladech. A získané prostory budou využity pro:

- zřízení pokojů pro manželské páry, které zůstávají i v letních měsících na kolejích, s optimalizací vybavení pokojů a ukončením jejich věčného stěhování o prázdninách,
- přesun centrálního skladu z Purkyňové do areálu PPV, tím snížení počtu zaměstnanců ve skladech, omezení skladovacích prostor, které jsou v současnosti nadbytečné a pronájem nebytových prostor v areálu Purkyňova,
- zlepšení evidence a zvýšení přehlednosti v hospodaření s prádlem,
- možnost využití výpočetní techniky, při vynaložení nižších nákladů, pro eviden-

ci půjčování prádla s možností oddělení placení za půjčení a výměnu prádla individuálně pro každého studenta.

Další změny jdou již vstříc našim zákazníkům – studentům i zaměstnancům. V areálu Pod Palackého vrchem, v prostorách bývalého bufetu, bude uvedena do provozu výdejna hotových dovážených jídel z menzy Purkyňova. Pizzerie bude poskytovat již jen jídla bez objednání. Výdejna strážníkům nabídne klasický systém i sortiment menzy, tedy celé menu. Předpokládáme, že tím dosáhneme žádoucího zvýšení kapacity v našem největším areálu o 500 až 600 jídel denně.

Vedle výdejny bude otevřen nový obchod, který nabídne jak potraviny, tak i další žádaný sortiment (drogerie, papírnictví ap.). Prodejnu zbudoval nájemce (za podpory KaMB), se kterým máme již dlouholeté dobré zkušenosti a věříme, že i tentokrát budou všichni spokojeni.

Koleje a menzy v Brně připravují i otevření a provoz kavárny v objektu VUT na Antonínské č. 1. Zde chceme poskytovat co nejlepší služby pro všechny, kteří zde pracují, pro jejich hosty a ostatní návštěvníky. Budeme se snažit hledat i cesty, jak nabídnout část sortimentu kavárny za stravenky všech typů, abychom umožnili cenově přijatelné občerstvení studentům i zaměstnancům.

Významné změny nastanou také ve vybavení kolejí.

Pro studenty je asi největším „trhákem“ zřízení přípojek k počítačové síti v areálech

Purkyňova a Pod Palackého vrchem. Několik stovek studentů, kteří budou mít možnost připojit svůj počítač do celoškolské sítě přímo na pokoji, někde případně i sledovat televizi či telefonovat, by mělo poděkovat svým zástupcům v Radě studentů

Foto: P. Hobstová

a dalším obětvům, kteří za tuto společnou věc bojovali. Ve svém volném čase zpracovali rozhodující materiály, které přesvědčili vedení školy, aby sítě budovat povolilo a poskytlo finanční prostředky.

Koleje Kounicova se konečně dočkají ledniček na pokojích. Všichni studenti, kteří měli zájem o ledničku, ji budou mít po prázdninách ve svém pokoji.

Na co se ještě připravujeme?

Rádi bychom změnili dispozici pobočky Knihovny Jiřího Mahena a počítačové studovny v areálu Pod Palackého vrchem. Návrh je zpracován, přinesl by s sebou zvětšení plochy obou zařízení, jejich propojení, zlepšení vybavení. Jeho realizace bude záviset na našich finančních možnostech.

Usilujeme o získání prostor v areálu Veveří–Žižkova, kde bychom měli možnost nabízet naše stravovací služby. Pokud se náš záměr uskuteční, studenti a zaměstnanci budou moci používat stravenky, platné v našich menzách.

Jistě si mnozí všimnou dalších drobností, které je přivítají: nové sprchy či chodníky místo blátivé cesty. Ale to už patří do oblasti oprav a údržby kolejí a menz. Zlepšování prostředí, ve kterém student po celý rok žije, je našim úkolem i cílem. Daří se nám rozšiřovat naše služby pro studenty či zaměstnance nad běžný rámec, a to nás těší stejně, jako naše zákazníci.

Ing. Jaroslav Grulich

Foto: P. Hobstová

STUDENTI FAKULTY PODNIKATELSKÉ SOUTĚŽÍ V TÝMOVÉ PRÁCI NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

EUROWEEK '99

Podnikatelská fakulta VUT byla oficiálně požádána sítí PRIME z Bruselu o vyslání jednoho tříčlenného týmu studentů na akci EUROWEEK 99, který se konal ve španělském městě Girona.

Co to vlastně je PRIME síť?

Jedná se o nezávislou Evropskou síť univerzit, podporovanou Evropskou komisí. Je činná v oblasti rozvoje a propagace mezikulturních a mezifakultních programů a projektů, které zlepšují existující vzdělávání na univerzitní úrovni. Podporují aplikovaný výzkum a trénink, vnímající změny v globálním prostředí. V současné době je v síti zapojeno 19 Evropských univerzit ze zemí z Evropské unie i ze zemí mimo ni. Hlavní úkoly sítě PRIME jsou:

1. Koordinovat existující univerzitní zdroje uvnitř celé sítě.
2. Optimalizovat podíl jednotlivých univerzit na řešení úkolů v oblastech studentských výměn, výměn pedagogů, mezinárodních bilaterálních a multilaterálních dohod, hledání dodatečných finančních zdrojů, řešení nových studijních programů a předmětů kompatibilních pro všechny zainteresované země.
3. Hledat oficiální místa pro setkání účastníků ze zemí celé sítě.

4. Iniciovat nové myšlenky, projekty, programy a pracovní metody uplatnitelné na univerzitách v rámci celé sítě. Tím se myslí zejména výměna nových nápadů pro výukový univerzitní proces na oficiální bázi, mezinárodní práce s partnerskými univerzitami uvnitř sjednocující se Evropy a garance pro pokračování současných a nových univerzitních výukových programů.

Jak vypadala akce EUROWEEK 99?

Jedná se o každoroční setkání studentských týmů na některé z univerzit sítě PRIME. Tento rok pořádala EUROWEEK universita ve španělském městě Girona. Pro studentské prezentace bylo pro rok 1999 vypsáno následujících 5 oblastí, a to komunikační, organizační, oblast managementu, podnikatelské etiky, a oblast multikulturní spolupráce.

Studenti FP Rostislav Brzobohatý, Petr Horák a Jan Staněk si připravili týmovou práci na téma: „*Business ethics in the Czech Republic in the period of transformation*“ pod vedením Ing. Vojtěcha Korába, Dr., MBA a RNDr. Anny Putnové, MBA. Tuto práci prezentovali v sekci Podnikatelská etika pod vedením pedagoga FE Ing. Korába.

Pro každou sekci byla stanovena mezinárodní porota složená z pedago-

gů, kteří se EUROWEEK účastnili. Ta hodnotila prezentaci každého týmu podle předem přesně stanovených pravidel. Pro studenty byla uvedena akce velmi soutěžní. V konečném smyslu také značně prestižní. V každé sekci byly vyhodnoceny tři vítězné týmy, kterým zástupkyně PRIME sítě paní Anne-Marie van Oost a primátor města Girona pan Joaquín Nadal předali hodnotné ceny a diplomy.

Jak se umístil tým FP?

Tým výše jmenovaných se podobné aktivity účastnil poprvé. Před odjezdem neměl žádné informace o tom, jak takové akce probíhají. Nemohl si ani připravit případnou taktiku pro své vystoupení. To trochu svazovalo ruce a vnášelo do celé práce trochu nervozity. Po výborné prezentaci v angličtině, a hlavně kvalitní přípravě doma na fakultě, se tým umístil na druhém místě v sekci Podnikatelské etiky. Na prvním místě se umístil tým polských studentů z univerzity v Krakově a to především díky znalostem, které měl z předcházejících Euroweeků.

Co přinesla účast na EUROWEEK '99, a co nás čeká v budoucnu?

Přínosy se dají shrnout do následujících oblastí: u studentů účast prohloubila jazykové znalosti, schopnost pracovat v týmu, který potom prezentoval výsledky týmové práce na výborné úrovni na mezinárodním poli. U pedagogů účast přinesla nové kontakty na mezinárodní úrovni, potvrdila schopnost připravit studenty pro mezinárodní soutěže a možnost konzultovat výuku v oblasti podnikatelství s univerzitními pedagogy z ostatních zemí sítě. Fakultě podnikatelské účast přinesla její zviditelnění na mezinárodní úrovni a povznesení prestiže celé VUT i fakulty.

Na základě výborného umístění na WEROWEEK '99 obdržela fakulta nabídku na účast studentů v mezinárodním projektu „Privatisation and outsourcing of social security“, s prezentací v září 1999 v Antverpách (Belgie). Byla s pochopitelnou radostí přijata a na prezentaci se v současné době již intenzivně pracuje.

Text a foto:
Ing. Vojtěch Koráb, Dr., MBA

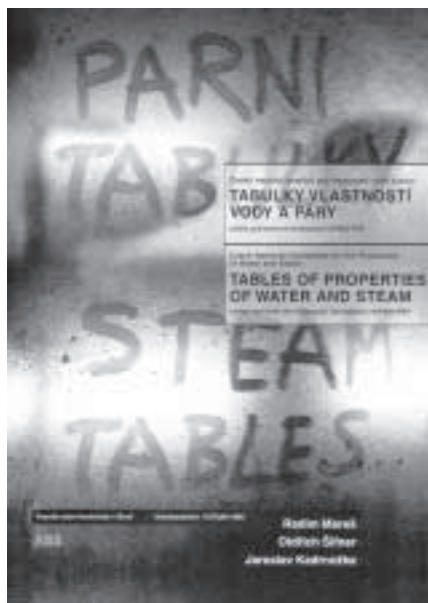
Nově vydané tituly nakladatelství VUT v Brně – VUTIAM

MONOGRAFIE

BOBÁL, Vladimír – BÖHM, Josef – PROKOP, Roman – FESSL, Jaromír
Praktické aspekty samočinně se nastavujících regulátorů: Algoritmy a implementace.

1. vyd., 242 s., 152 obr., brož.
ISBN 80-214-1299-2.

V monografii jsou zúročeny originální a bohaté zkušenosti autorů s důrazem na aplikační aspekty. Členění knihy do 6. kapitol bylo provedeno podle jednotlivých přístupů k metodě syntézy samočinně se nastavujících regulátorů. Text podává teorii takovým způsobem, aby byla srozumitelná jak pracovníkům z průmyslové praxe, tak studentům inženýrského a doktorského studia na technických univerzitách.

MAREŠ, Radim – ŠIFNER, Oldřich – KADRNOŽKA, Jaroslav

Tabulky vlastností vody a páry podle průmyslové formulace IAPWS-IF97. Tables of Properties of Water and Steam computed from the industrial formulation IAPWS-IF97.

1. vyd., 156 s., 6 obr., 4 diagramy, váz.
ISBN 80-214-1316-6

Česko-anglická publikace obsahuje obecné informace o nové mezinárodně přijaté formulaci termodynamických vlastností vody a vodní páry pro průmyslové výpočty IAPWS-IF97. Hlavní náplň knihy tvoří parní tabulky v klasickém rozsahu tlaků a teplot. Publikace je doplněna barevnou přílohou – Mollierovým h-s diagramem vody a vodní páry.

SBORNÍKY

THE CROSSROADS OF EUROPEAN CULTURE 1998 – RESPONSIBILITIES AND HOPES.

Proceedings of the Conference held in Brno, 30. 9.–4. 10. 1998.

Eds.: Jiří Fukač, Zdeněk Chlup, Alena Mizerová, Alena Schauerová.

1. vyd., 560 s., brož. ISBN 80-214-1249-6.
Vydáno ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, Brno, Magistrátem města Brna a Vzdělávací nadací Jana Husa
Sborník 67 příspěvků z konference, konané u příležitosti 70. výročí konání Výstavy soudobé kultury.

Zasedání Vědecké rady a Akademického senátu Vysokého učení technického v Brně společně s Radou města Brna dne 18. března 1999 ve Sněmovním sále Nové radnice města Brna. Pamětní tisk.

Redakce Alena Mizerová, Jana Kalužová.
1. vyd., 48 s., 15 obr., brož.

ISBN 80-214-1337-9.

Sborník přináší texty slavnostních projevů, zdravic hostů a vyhlášení roku 1999 Rokem VUT v Brně u příležitosti 100. výročí založení VUT.

PŘÍRUČKY

Metody zavádění informačních systémů na univerzitách. Metodická příručka. Výzkumný úkol RS 98011.

Řešitel: Vrana, Ivan. Spoluřešitelé: Bůřil, Jan – Černý, Alexander

1. vyd., 150 s. ISBN 80-214-1344-1.

SKRIPTA

Fakulta architektury

WERNER, Jan – CHYBÍK, Josef

Pozemní stavitelství. Studijní texty pro 4. semestr.

1. vyd., 241 s. ISBN 80-214-1333-6.

Fakulta chemická

KUČERA, Miloslav

Makromolekulární chemie. Synthesa makromolekul.

1. vyd., 157 s. ISBN 80-214-1330-1.

SALYK, Ota a kol.

Fyzika. Laboratorní cvičení

2. uprav. vyd., 104 s.

ISBN 80-214-1363-8.

ZMEŠKAL, Oldřich – POLCEROVÁ, Marie – POLCER, Jaroslav – HADERKA, Jan

Informační technologie v chemické praxi.

1. vyd., 128 s. ISBN 80-214-1380-8.

Fakulta elektrotechniky a informatiky

ČEJKA, Miloslav – MATYÁŠ, Vladislav

Elektronická měřicí technika

2. vyd., 141 s. ISBN 80-214-1336-0.

VĚDECKÉ SPISY

Edice PhD Thesis

KOVÁŘOVÁ, Miroslava – sv. 9

Modelování elastických vlastností polymerů vyztužených krátkými vlákny. ISBN 80-214-1313-1.

MEDVEDÍKOVÁ, Lenka – sv. 10

Zpracování tuhých kožedělných odpadů.

ISBN 80-214-1314-X.

NAJVÁREK, Jan – sv. 11

Neuronové sítě v prediktivním řízení.

ISBN 80-214-1338-7.

PROKEŠ, Aleš – sv. 12

Zobecněný vzorkovací teorém a jeho aplikace.

ISBN 80-214-1340-9.

FIALA, Pavel – sv. 13

Modelování transformátorů proudu při zkratu.

ISBN 80-214-1346-8.

Edice Habilitační a inaugurační spisy

KOLOUCH, Jaromír – sv. 3

Sekvenční subsystémy a jejich implementace v programovatelných logických obvodech.

ISBN 80-214-1310-7.

NĚMEC, Karel – sv. 6

Kódové zabezpečovací systémy.

ISBN 80-214-1312-3.

NOVOTNÝ, Miloslav – sv. 7

Nedestruktivní měření vlhkosti stavebních látek pomocí mikrovlnného záření.

ISBN 80-214-1133-3.

HANZL, Vlastimil – sv. 8

Neměřické a semiměřické kamery v blízké fotogrammetrii.

ISBN 80-214-1135-X.

SEDLÁK, Jan – sv. 9

Santini a Plečnik. Tradice a invence.

ISBN 80-214-1357-3.

Vzpomínka na Prof. Ing. Karla Zehnulu, CSc.

V pondělí 19. července 1999 se jsme se naposledy rozloučili s panem Prof. Ing. Karlem ZEHNULOU, CSc., našim špičkovým odborníkem v oblasti senzorové techniky, který zemřel po krátké těžké nemoci dne 10. 7. 1999 v Brně.

Profesor Zehnula se narodil se 9. 11. 1928 ve Zdislavicích, okres Kroměříž. Vysokoškolské studium

ukončil roku 1954 na Vojenské technické akademii v oboru Sdělovací technika. Zde také v letech 1954–58 pracoval jako odborný asistent pro zaměření „měřicí technika“.

V roce 1958 přešel na Vysoké učení technické v Brně na znovu otevřenou Energetickou fakultu, kde spoluzakládal katedru automatizace a měřicí techniky, na které působil až do konce svého života. V roce 1965 absolvoval půlroční stáž na TU v Drážďanech. V následujícím roce obhájil kandidátskou disertační práci na téma „Měření mechanického napětí“. V roce 1974 se habilitoval prací s názvem „Využití magnetooanizotropního principu pro měření kroučícího momentu“. Od roku 1975 se stal školitelem aspirantů (doktorandů). Působil také jako dlouholetý předseda státních zkušebních komisí, předseda fakultní komise pro zlepšovací návrhy a vynálezy, vedl řadu úspěšných studentských prací ve Studentské vědecké odborné činnosti (včetně celostátního a mezinárodního kola) a v letech 1990–91 byl zástupcem vedoucího ÚAMT FEI VUT v Brně. Po změně politického systému u nás byl v roce 1991 konečně jmenován profesorem pro obor Automatizační technika.

Jako vysokoškolský pedagog se orientoval od začátku svého působení na snímače neelektrických (fyzikálních) veličin a na jejich elektrické měření. Pro tuto oblast měřicí techniky zřídil na katedře dvě laboratoře, které jsou dodnes používány. Do studia na brněnské elektrofakultě zavedl předměty Snímače neelektrických veličin, Měření neelektrických veličin a Defektoskopii, inicializoval a podílel se na vzniku předmětů Optoelektronika pro měřicí techniku a automatizaci a Laboratorní přístroje. Podobně tomu bylo i při přípravě nového kurzu pro školní rok 2000–01 Polovodičové snímače a senzorová informatika. Nemalý byl i jeho podíl při zajištění prostor pro novou laboratoř měřicí techniky na Ústavu automatizace a měřicí techniky FEI VUT – Laboratoře pro měření průtoku a tlaku. Ve školním roce 1997–98 byl ještě garantem dvou kurzů studia (Snímače neelektrických veličin a Měření neelektrických veličin), v roce 1998–99 jednoho povinného kurzu (Snímače neelektrických veličin).

Za svou téměř čtyřicetipětiletou pedagogickou praxi přivedl ke státní závěrečné zkoušce více jak 130 diplomantů a vychoval 6 kandidátů věd.

Napsal dvě knihy – „Snímače neelektrických veličin“ (SNTL 1977), „Čidla robotů“ (SNTL 1990) a na dalších pěti se podílel. Dále je autorem 16 titulů vysokoškolských skript z měřicí techniky, velkého počtu odborných článků v časopisech a sbornících, výzkumných zpráv, recenzních posudků atd.

Jeho celoživotní pedagogické úspěchy byly několikrát oceněny. K nejprestižnějším patří jistě cena ministra školství, která mu byla udělena v roce 1996, a návrh na udělení Pamětní medaile ke 100. výročí založení VUT v Brně za celoživotní zásluhy a rozvoj FEI, udělení se však již bohužel nedožil.

I ve své vědecké a odborné činnosti se zabýval zejména oblastí výzkumu snímačové techniky a to jak klasických snímačů, tak i polovodičových a biosnímačů. Předmětem jeho zájmu byly také metody měření neelektrických veličin.

V rámci těchto aktivit mu bylo uděleno více jak 20 patentů. Vedl, konzultoval a spolupracoval na mnoha státních, rezortních a podnikových výzkumných úkolech s řadou výzkumných ústavů, institucí, výrobních podniků a firem. Z dlouhodobějších to byla především velmi úspěšná spolupráce s Výzkumným ústavem hydraulických mechanismů v Dubnici nad Váhom (VÚHYM – od roku 1976).

Dále je nutné uvést vývoj a realizace různých snímačů, metod měření a měřicích systémů pro různé aplikace. Bylo to např. bezdotykové měření ovality komutátorů pro n.p. MEZ, měření mechanických vlastností zemědělských plodů pro VŠZ v Brně, katedru Zemědělské technologie v Lednici (zde vznikla řada unikátních testerů), měření kroučících momentů pro ZVS v Martině a Strojírny v Povážské Bystrici, měření elektrického výboje a měření na transformátorech pro EGÚ v Brně, originální zařízení pro bezdemontážní diagnostiku komutátorů trakčních motorů a další. Zabýval se také aplikacemi snímačů v lékařství. Bylo to např. měření tepelného toku, měření tlaků pomocí polovodičových integrovaných membrán, měření množství vydechaného vzduchu, embryonálních ozev, balistokardiografické metody vyšetřování v kardiologii a studené zdroje světla se světlovody pro oční lékařství. V posledních letech svého velmi plodného života se zabýval také teorií a zejména využitím ultrazvukové (akustické) emise v technické praxi a optickým vyhodnocováním zón u kapilární izotachoforézy.

Pracoval aktivně také v různých profesních a odborných institucích a společnostech. Byl předsedou Českého národního komitétu mezinárodní organizace pro měřicí techniku IMEKO a členem jeho mezinárodního komitétu – v obou případech pro měření průtoku. Od roku 1998 byl také členem oborové komise pro technické vědy Grantové agentury ČR.

Profesor Zehnula patřil ve svém oboru k našim špičkovým a všeobecně uznávaným odborníkům, který se významným způsobem podílel na rozvoji snímačů a snímačové techniky. Odešel neočekávaně uprostřed intenzivní práce, s mnoha plány a koncepcemi jak snímačů, tak metod měření, ale i nových trendů v měřicí technice.

V osobě profesora Karla Zehnuly jsme ztratili nejen významného odborníka, vzácného, skromného a obětavého člověka, upřímného přítele a spolehlivého kamaráda, který dokázal každého nejen vyslechnout, ale i respektovat jeho názory a individualitu. Patřil k lidem s nevšedním darem pracovitosti, zodpovědnosti, sebekázně a organizačních schopností, s všestranným přehledem a širokými zájmy, se vzácným smyslem pro přírodu, s citem pro čestné a taktní jednání. Dokázal podřídit své osobní zájmy týmovým.

Splnilo se mu to, co si snad přeje každý pedagog a vědecký pracovník. Předat nejen své bohaté odborné znalosti, zkušenosti a životní moudrost mnoha studentům, ale i to, že mnozí z nich pokračují úspěšně dál v jeho šlépějích.

Ludvík Bejček

Fyzika na VUT v proudu času

Prof. PhDr. František Závíška

František Závíška se narodil 18. února 1879 ve Velkém Meziříčí. Po maturitě na gymnáziu v roce 1898 pokračoval ve studiu matematiky a fyziky na filozofické fakultě české univerzity v Praze.

V pátém semestru studia se Závíška současně stává asistentem profesora Kolářka na brněnské české technice. Po návratu profesora Kolářka do Prahy v roce 1902 setrval František Závíška ještě rok u Kolářkova nástupce profesora Vladimíra Nováka. V roce 1902 složil státní zkoušku učitelství z matematiky a fyziky a v červnu 1903 promoval. Poté nastoupil jako výpomocný asistent u profesora Strouhala v ústavu experimentální fyziky.

Po habilitaci v roce 1906 získal stipendium na pobyt v Cavendishově laboratoři v Cambridge u světoznámých fyziků J. J. Thomsona a C. T. R. Wilsona. Po návratu konečně získal stabilní místo – od ledna 1908 byl ustaven asistentem u profesora Kolářka. Od roku 1910 převzal za nemocného profesora Kolářka přednášky a po jeho úmrtí byl v dubnu 1914 jmenován mimořádným profesorem. Řádným profesorem teoretické fyziky se stal v roce 1919.

Ve školním roce 1927–28 byl Závíška děkanem a následujícího školního roku proděkanem Přírodovědecké fakulty v Praze.

Původně soustřeďoval František Závíška svůj vědecký zájem na problematiku úplného odrazu světla od anizotropních látek (krystalů) a na zkoumání vlivu rentgenového záření na kondenzaci vodních par. „Svou“ problematiku však nalezl v teorii elektromagnetického pole, která je hlavním oborem jeho vědecké publikační činnosti. V podstatě jde o řešení Maxwellových rovnic ve speciálních souřadnicích a za speciálních podmínek. Jedná se o devět prací: první je z roku 1912, devátá z roku 1938. František Závíška dosáhl výsledků, které byly znovuobjeveny a potvrzeny později s rozvojem techniky velmi krátkých elektromagnetických vln.

V širší veřejnosti upoutala pozornost Závíškova populární kniha „Einsteinův princip relativnosti a teorie gravitační“ (1925). Násle-

duje „Mechanika“ (1933) a Thermodynamika (1934). V roce 1951 vydal profesor Miroslav Brdička z pozůstalosti Závíškova „Kineticou teorii plynů“.

František Závíška byl členem České akademie věd a umění, Královské české společnosti nauk, Masarykovy akademie práce, Československé národní rady badatelské a Jednoty českých matematiků a fyziků.

Profesor Závíška byl v lednu zatčen gestapem a uvězněn. Na pochodu smrti z koncentračního tábora Osterrode onemocněl úplavicí a 17. dubna 1945 zemřel v Gifhornu.

Lze říci, že František Závíška byl významným představitelem československé fyziky v období mezi světovými válkami. Jeho přínosem bylo, že se věnoval aktuálním vědeckým tématům a významným způsobem se podílel na výchově fyziků, především na Univerzitě Karlově v Praze.

Literatura:

Trkal, V.: František Závíška, ČPMF, 71, 1946, D1–D9.

Vand VI.: Prof. F. Závíška (anglický nekrolog), Nature, vol. 157, 1946, s. 292.

Šimon, I.: Památce profesora Františka Závíšky, ČPMF, 71, 1946, s. 91–95.

Zachoval, L.: K Závíškovým sedmdesátinám, ČPMF, 75, 1950, s. 109–110.

Trkal, V.: 19 let od úmrtí Závíškova, Čs.čas.fyz., 5, 1955, s. 240–241.

Zachoval, L.: O díle Prof. Dr. Františka Závíšky, PMFA, 10, č. 2, 1965, s. 74–81.

Brdička, M.: Život profesora Dr. Františka Závíšky, Čs. čas. fyz., A20, 1970, s. 558–562.

Brdička, M.: Dílo profesora Dr. Františka Závíšky, Čs. čas. fyz., A20, 1970, s. 673–680.

Brdička, M.: Vzpomínka na prof. PhDr. Františka Závíšku, PMFA, XX, 1975, s. 248–252.

Navrátil, K.: Život a dílo profesora PhDr. Františka Závíšky, Farmakoterapeutické zprávy, 21, 1975, č. 6, s. 443–447.

Fyzik František Závíška – jeho život, dílo a význam (1879–1945), sestavil L. Zachoval, Jednota čsl. matematiků a fyziků, Praha 1981, 144 s.

Prof. RNDr. Josef Sahánek

Josef Sahánek se narodil 18. února 1896 v Praze–Žižkově. Po maturitě na české reálce absolvoval v letech 1914–1918 studium matematiky a fyziky na Filozofické fakultě UK v Praze. V roce 1918 nastoupil jako asistent fyzikálního ústavu na české technice v Brně. Roku 1919 vykonal státní zkoušky pro učitele na středních školách z matematiky a fyziky. Na brněnské technice obstarával mimo jiné záznamy na meteorologické stanici. Tato činnost dala vzniknout Sahánkově disertační práci „Periodické změny rychlosti a směru větru v Brně“. Doktorem přírodních věd byl promován v roce 1921 na Karlově univerzitě v Praze. V témže roce se stal asistentem fyzikálního ústavu Přírodovědecké fakulty MU v Brně u profesora experimentální fyziky Bedřicha Macků. S dalším asistentem dr. Josefem Zahradníčkem se významně podílel na zařizování tohoto ústavu. V letech 1927–29 byl profesorem I. české státní reálky v Brně a současně nehonoraným asistentem na Přírodovědecké fakultě MU v Brně. Roku 1929 se habilitoval pro experimentální fyziku na téže fakultě. Habilitační přednáška se zabývala využitím fotoefektu při fyzikálních měřeních. Jako docent experimentální fyziky mimo jiné přednášel fyziku pro posluchače Vysoké školy zvěrolékařské v Brně a konal zvláštní přednášky o fyzice pro posluchače přírodopisu na univerzitě. Po smrti profesora Bedřicha Macků suploval část jeho přednášek, konal své vlastní docentské přednášky, byl pověřen vedením laboratoří a správou společných dílen.

V květnu roku 1934 byla potvrzena jeho habilitace pro technickou fyziku na brněnské české technice, a v červenci téhož roku byl Josef Sahánek jmenován bezplatným mimořádným profesorem experimentální fyziky na Přírodovědecké fakultě MU v Brně. Pro nedostatek profesorských míst povolených na fakultě nebylo možno usku-

tečnit návrh profesorského sboru z roku 1930, aby byl jmenován řádným profesorem.

V roce 1938 byl jmenován profesorem a přednostou ústavu technické fyziky na nově založené Vysoké škole technické v Košicích, která byla umístěna nejdříve v Prešově, později v Turčianském Martině a posléze přenesena do Bratislavy. V roce 1939 přijal místo mimořádného profesora technické fyziky na ČVŠT v Brně. Správy fyzikálního ústavu se měl ujmout 17. listopadu 1939; toho dne však byly české vysoké školy uzavřeny. Profesor Sahánek byl v prosinci 1941 zatčen a uvězněn v Kounicových kolejích. Odtud byl počátkem února 1942 převezen do koncentračního tábora v Mauthausenu, kde 23. března téhož roku zemřel.

Vědecký zájem Josefa Sahánka se soustředil hlavně na výzkum podmínek vzniku elektromagnetických vln. Výsledky zkoumání uveřejnil v sedmi pojednáních: „Hertzovy vlny vysílané elektrickým obloukem“ (1924), „Výklad vzniku krátkých elektromagnetických vln v elektromagnetických lampách“ (I. 1925, II: 1928), „Buzení elektromagnetických vln dvoumřížkovými lampami“ (1930), „K problému buzení netlumených elektromagnetických vln“ (1930), „Buzení Hertzových vln diodami“ (1932) a „Buzení ultrakrátkých Hertzových vln elektromagnetickou rezonanční brzdou elektronů“ (1937).

Vedle odborné činnosti se věnoval rovněž popularizaci vědy. V různých časopisech uveřejnil řadu článků, věnovaných hlavně elektřině a atomové fyzice, pro širší okruh čtenářů. V roce 1941 vyšly ve sbírce „Cesta k vědě“ dvě knihy: „Vznik světla v plynech“ a „Televize“. První z nich pojednává o světle, teorii barev, základech kinetické teorie plynů, o srážkách elektronů a o výbojkách. Druhá kniha je věnována historii a tehdejšímu stavu televize.

Za své vědecké zásluhy byl Josef Sahánek jmenován členem Moravské přírodovědecké společnosti a Královské české společnosti nauk.

Literatura:

Velíšek, J.: Prof. dr. Sahánek, ČPMF, 71, 1946, D 17.
Zahradníček, J.: Nekrolog J. Sahánka, Naše věda, XXIV, 1946, s. 62–63.
Košťál, R.: Život a dílo prof. dr. Josefa Sahánka, Spisy vydávané přírodovědeckou fakultou MU v Brně, č. 384, 1957.

Košťál, R.: J. Sahánek, Vznik a vývoj..., JČMF v Praze, 1967, s. 90–91.
Litzman, O.: Památce Prof. RNDr. Josefa Sahánka, Universitas 4/92, s. 43–44.
Truneček, V.: Josef Sahánek, Folia historice PFF MU, č. 52, 1997.

Prof. PhDr. Bedřich Macků

Bedřich Macků se narodil 8. března 1879 v Tišnově u Brna. Po maturitě na I. českém státním gymnáziu v Brně v roce 1889 studoval matematiku a fyziku na univerzitách ve Vídni a v Praze. Ihned po skončení studií se stal asistentem fyzikálního ústavu u profesora Čenka Strouhala na pražské univerzitě. V roce 1903 byl ustanoven asistentem fyzikálního ústavu české techniky v Brně. Nastoupil zde po Františku Závíškovi, který odešel do Prahy. Na technice působil jako asistent až do roku 1907 a v letech 1903/1904–1905/1906 byl současně profesorem na II. českém státním gymnáziu v Brně. V letech 1907–1909 byl adjunktem fyzikálního ústavu české techniky v Brně. V roce 1909, 11. května, se habilitoval na brněnské české technice, a o čtyři roky později, 6. března 1913, byl jmenován mimořádným profesorem a vedoucím nově zřízeného II. fyzikálního ústavu. Na české technice působil Bedřich Macků do roku 1920, kdy byl jmenován řádným profesorem. Dekretem prezidenta republiky byl pak v této době jmenován řádným profesorem experimentální fyziky Přírodovědecké fakulty MU v Brně.

Vědecké dílo profesora Bedřicha Macků je rozsáhlé. Svoji první práci publikoval v roce 1903, ještě v době svého působení na pražské univerzitě společně s profesorem Vladimírem Novákem. Vznik většiny vědeckých prací však spadá do období na brněnské české technice. V Brně spolupráce Vladimíra Nováka a Bedřicha Macků pokračovala zejména v oblasti měření střídavého elektrického proudu. Společně napsali učebnici „Návod pro praktická měření fyzikální“, který vyšel ve třetím vydání pod názvem „Základy praktické fyziky“ (spolu s Františkem Nachtikalem). Nákladem Jednoty čes-

koslovenským matematiků a fyziků vyšla jeho „Fysika“ (1928), jedná z prvních učebnic toho druhu u nás.

Vlastní těžiště vědecké práce profesora Macků spočívalo ve fyzikálním studiu střídavých proudů užívaných v radiotelegrafii. V tomto oboru byl našim prvním průkopníkem.

Bedřich Macků byl členem Královské české společnosti nauk, Societé françoise physique, České akademie, Moravské přírodovědecké společnosti, Jednoty československých matematiků a fyziků (od roku 1928 čestným členem).

V celoživotním úsilí Bedřicha Macků zaujímá významné místo i jeho organizační práce při budování Přírodovědecké fakulty MU v Brně, i jeho působení ve funkci starosty města Brna v nelehkém poválečném období 1921–1925. Podílel se i na organizaci Výstavy soudobé kultury konané v roce 1928 v Brně, s níž je spjat vznik brněnského výstaviště.

Profesor Bedřich Macků zemřel po těžké nemoci 14. srpna 1929 v Brně.

Literatura:

Hostinský, B.: O vědecké činnosti Bedřicha Macků (přednáška dne 3. 4. 1930), Ročenka Masarykovy univerzity, XI, 1930–31, s. 177–190.
Zahradníček, J.: Prof. dr. Bedřich Macků, ČPMF, 59, 1930, s. 22.
Košťál, R.: Bedřich Macků, Vznik a vývoj..., JČMF v Praze 1967, s. 61–65.
Litzman, O.: Bedřich Macků, Folia historica PFF MU, č. 47, 1996.
Pokorný, A. G., Brandštetr, J. a kol.: Prof. PhDr. Bedřich Macků (1879–1929), 85 let chemického inženýrství v Brně 1911–1996, VUT v Brně, 1996, s. 48.
PhDr. Renata Krejčí, archiv VUT

Vzpomínka na ...

Vzpomínka na prof. Petra Fleischnera

Dne 26. 5. 1999 během zahraniční cesty náhle zemřel Prof. Ing. Petr Fleischner DrSc., dlouholetý vedoucí katedry hydraulických strojů V. Kaplana VUT – FS v Brně.

Prof. Fleischner se narodil 7. prosince 1935 v Kolíně, a po absolvování gymnázia vystudoval ČVUT v Praze FS, obor pístové stroje. Do zaměstnání nastoupil do Vagonky Tatra v Kolíně. Od roku 1960 pracoval dále na fakultě stroj-

ni VUT v Brně, kde se plně věnoval problematice hydraulických strojů na tehdejší katedře vodních strojů vedené prof. Nechlebov. Těžištěm jeho práce byla teoretická hydromechanika lopatkových strojů. V posledních letech se zabýval aplikací třírozměrné metody výpočtu axiálních turbín. Výsledkem jeho práce je mnoho návrhů a realizací turbín vodních elektráren. V této oblasti se prosadil i na mezinárodním fóru. K nejvýznamnějším jeho aktivitám patřilo členství v koordinačním výboru Mezinárodní sítě malých vodních elektráren (IN SHP) patřící do systému OSN. Byl rovněž členem dalších organizací národních i mezinárodních. Odborná

veřejnost ho zná jako dlouholetého člena organizačního výboru konference Hydroturbo.

Jeho zájmy byly všestranné, od aktivního sportu v mládí (jízda na kole, plachtění) až po historii umění a kulturu vůbec.

Jeho životní postoje byly formulovány tragickou smrtí otce, který se stal jednou z prvních obětí nacistické zločiny ihned v roce 1939 – položil život za svobodu a demokratické ideály. Zřejmě proto i prof. Fleischner byl zásadním odpůrcem totalitních režimů a nedemokratických metod. V době kdy byl na vedoucím místě (proděkan, vedoucí katedry), vždy připomínal heslo Jana Lucemburského: „Sloužím!“ . Říkal: „Nevím, proč někteří na vedoucích místech tak mnoho touží dávat najevo svou moc, a vnucovat své názory a vůli svým podřízeným. Vedoucí má za úkol vytvořit pro své pracovníky hlavně dobré podmínky pro jejich tvůrčí práci.“ . A ještě v jedné věci připomínal tohoto statečného krále – dovedl své názory otevřeně a čestně hájit, bez ohledu na postavení protivníka, a z boje neutíkal. Symbolicky se stal po listopadu 1989 prvním a posledním voleným vedoucím katedry hydraulických strojů.

Velkou pozornost věnoval budování laboratoří, bez kterých si nedovedl představit provoz katedry. V době jeho vedení se staly funkční součástí katedry. Přes značné obtíže byly na jejich provoz a udržení vynaloženy velké částky.

Velmi se těšil na tříměsíční pobyt v Číně, v Hangzhou International Center on Small Hydro Power, kam byl pozván ke konzultacím a přednáškové činnosti, a chystal se zde dopsat knihu o vodních turbínách. Tento záměr se mu již nepodařilo uskutečnit.

Doc. Ing. Zdeněk Kratochvíl, CSc., Ing. Richard Mach

Když mne vloni v březnu pozvala Japonská organizace pro podporu průmyslového designu (JIDPO) na týden do Tokia na výstavu a sympozium o Mezinárodním bienále grafického designu Brno a českém grafickém designu, nenapadlo mne ani ve snu, že bych mohl cestovat do Japonska v krátké době znovu.

JAPONSKÝ MĚSÍC

Galerie DDD v Ōsace.

Nabídka vlastní výstavy v Galerii DDD v Ōsace mne začátkem roku zaskočila, ale navrhovaný červencový termín nebyl v rozporu se školními povinnostmi, a tak jsem neváhal. Tato ōsacká galerie patří ve světě grafického designu mezi nejprestižnější. Je zřízena velkou tiskařskou firmou Dai Nippon Printing (4 500 zaměstnanců). Díky výhodným podmínkám jsem mohl tentokrát v zemi vycházejícího slunce pobýt celý měsíc.

Evropan na pozvánce k výstavě kromě jména, anglických názvů výstavy a galerie, již nerozluští nic. Nic až na tři písmena v mém životopise – mezi japonskými znaky se tu objevuje dvakrát VUT (jednou coby alma mater, podruhé jako působiště...). Výstava byla otevřena 8. července – a jak je asi v Japonsku tradicí – přednáškou. Zaměřil jsem ji na kořeny a současnost grafického designu v Brně. Připomenul jsem také význam Komenského jako pionýra vizuálních komunikací.

V Ōsace jsem se spřátelil se dvěma ve světě známými japonskými designéry. Keizo Macui je poradce Galerie DDD. Měsíční nájem 5 tisíc US dolarů, který platí za své nevelké studio (se šesti zaměstnanci) v kancelářské budově, vypovídá mnohé o japonských cenách. Helmut Schmid (původem Rakušan) tu žije již třicet let, a naučil svoji ženu Sumiko vařit i knedlíky – ale ochutnávali jsem samozřejmě stále pouze japonské mořské speciality.

Po Ōsace a přílehlých městech Kobe (kde již není ani stopy po tragickém zemětřesení před 4 roky), Kjóto (bývalé hlavní město s tisíci chrámy a proslulými kamennými zahradami) a Nara (též kdysi hlavní město), mne čekalo Mezinárodní design centrum Nagoja (IDcN). Je to asi největší budova design centra na světě. Ředitel Kazuo Kimura (designér rychlovlaků šinkansen) byl vloni na skok v Brně a navštívil i VUT. Naši studenti ho tehdy očekávali s typickými japonskými páskami přes čela. Fotografii uveřejnil ve svém časopise a dodnes na svoji návštěvu VUT velmi vzpomíná, stejně jako na dřevěný výtah – paternoster, který je ostatně pro většinu zahraničních designérů největší raritou nejen na VUT... V IDcN ale mají podobnou pozoruhodnost. V jejich Design muzeu je několik tzv. „collection towers“. Jsou to na stejném principu jako paternoster vytvořené výstavní kóje – zasklené krabice – které s ohromným hlo-

mozem mění postupně svoji pozici. V IDcN uspořádali setkání s grafiky oblasti Čubu. Pro naši školu byl poučný např. rozhovor s prof. Jukijou Takakitou, který má v ateliéru designu na Nagoya Zokei University of Art and Design přibližně stejný počet studentů a týdenních hodin jako my – ale čtyřnásobný počet pedagogů.

Na další cestě jsme s manželkou samozřejmě nemohli vynechat posvátnou horu Fudži (3.780 m) a příští zastávka byla na poloostrově Izu-Hanto, kde nás očekával pan Norio Močizuki, jinak šéf International creators organization (ICO). O Japoncích je známo, že důležitá jednání vedou nejraději při plné tabuli a tak tomu bylo několikrát i na této cestě Japonskem.

Sto kilometrů na severovýchod od Tokia leží Utsunomyia, hlavní město prefektury Točigi. Tamní Japonská asociace grafických designérů (JAGDA) zorganizovala přednášku na podobné téma jako v Ōsace, více však zaměřenou na současnost. Grafik Hiroki Sakamoto s kolegou nás pak vyvezl do horského přírodního parku Nikko – místa posvátných chrámů a také místa miniaturizovaného světa – Tobu World Square – s modely známých staveb v měřítku 1:20.

První den v Tokiu jsem absolvoval již předem naplánovaný asi dvouhodinový rozhovor s profesorem Takaši Akijamou pro časopis Design no Genba (Designérská dílna). Měl jsem se tam – mimo jiné – vyjádřit i k akrylovým barvám Turner. Redaktorka mne pronásledovala po celém Japonsku faxy a telefonáty. Už do ōsackého hotelu mi dokonce z firmy poslali sadu barev (a to tou nejrychlejší poštou „cold mail“; balík mi recepční pečlivě předal z ledničky), což bylo milé, ale musel jsem vše pak vozit stále sebou... Navštívil jsem i Akijamovo studio – třípatrový dům ve čtvrti Šinžuku – vybavený nejmodernější technikou, ale i věrnou replikou tradiční japonské čajovné chýše. Jednou týdně prý jí užívají. V době naší návštěvy mu asistenti právě montovali ozvučení a titulky k jeho vlastnímu videofilmu, připraveného k přednášce pro studenty na jedné z tokijských univerzit.

Byl jsem pozván i do studií známých grafiků jako U. G. Sato, Tadanori Jokó nebo Mícuo Kacui. Další grafik – Masuteru Aoba – nám ukázal na Ginze pravou tokijskou Plzeňskou pivnici – přesně takto česky zněl nápis na štítu – boršč a pizza tam však byly nám nejnámější „české“ speciality.

Poslední zajímavé setkání proběhlo v Ginza Graphic Gallery (GGG) – jinak sesterské galerii ōsacké DDD. Právě tam pracoval John Maeda z Massachusetts Institute of Technology. Na výstavu připravoval 80 m dlouhý a 2m vysoký barevný počítačový tisk včetně jeho prezentace na asi 15 počítačích.

Kdyby nebylo Japonsko tak daleko – cesta zpět do Brna trvala celkem 30 hodin – a tak drahé (cca 10 krát vyšší ceny než u nás), zcela jistě by mě „sajonara“ znamenalo na shledanou opět za rok.

Jan RAJLICH, vedoucí odboru průmyslového designu FSI

Autor s japonským grafikem Helmutem Schmidem (vpravo) v tradiční restauraci u slavné svatyně Ryoanži v Kjótu.